

ИЗВЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ

Виша школа за образовање васпитача Пирот

Јануар, 2007.

САДРЖАЈ:

- Основни подаци о високошколској установи (историја, студенти, наставници,..)
- Стандард 1: Стратегија обезбеђења квалитета
- Стандард 2: Стандарди и поступци за обезбеђење квалитета
- Стандард 3: Систем обезбеђења квалитета
- Стандард 4: Квалитет студијског програма
- Стандард 5: Квалитет наставног процеса
- Стандард 6: Квалитет научноистраживачког, уметничког и стручног рада
- Стандард 7: Квалитет наставника и сарадника
- Стандард 8: Квалитет студената
- Стандард 9: Квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса
- Стандард 10: Квалитет управљања високошколском установом и квалитет ненаставне подршке
- Стандард 11: Квалитет простора и опреме
- Стандард 12: Финансирање
- Стандард 13: Улога студената у самовредновању и провери квалитета
- Стандард 14 : Систематско праћење и периодична провера квалитета
- Општа оцена испуњености стандарда у високошколској установи, са предлогом будућих мера
- Прилози

Основни подаци о високошколској установи

Назив високошколске установе:

Виша школа за образовање васпитача Пирот

Адреса: Тирила и Методија 29

Web адреса: www.pakadem.edu.yu

Образовно-научно/образовно-уметничко поље

Природно-математичке науке	Друштвено-хуманистичке науке	Медицинске науке	Техничко-технолошке науке	Уметност
----------------------------	------------------------------	------------------	---------------------------	----------

Педагошка академија у Пироту основана је Решењем СО Пирот, бр.02-020/6 од 02. фебруара 1973. године.

Академија је уписана у судски регистар код Привредног суда у Нишу под бројем фи-1945/78 од 09. јула 1979. године.

Одлуком Савета од 10. априла 1980. године, Академија је узела име Едварда Кардеља.

На референдуму, одржаном, 05. марта 1990. године, донета је одлука о промени назива Академије. Избрисан је стари назив "Едвард Кардељ" и нови назив је Педагошка академија Пирот, са потпуном одговорношћу у Пироту, ул. Пети конгрес, бр. 29.

Школске 1986/87. године, поред смера за образовање васпитача, почиње са радом и смер за образовање наставника разредне наставе.

Влада Републике Србије, својом одлуком од 01. јула 1993. године, променила је назив Педагошке академије и основала Вишу школу за образовање васпитача са потпуном одговорношћу. Седиште је у Пироту у ул. Тирила и Методија, бр. 29.

Школа је уписана у судски регистар Привредног суда у Нишу под бројем фи - 2033/94.

Влада Републике Србије је Решењем 24 бр.119 - 2484/01-11. од 19.06.2001. године именovala Проф. мр Петра Ђорђевића за Директора Више школе за образовање васпитача у Пироту.

Основна делатност Школе је образовање васпитача, ВИ-1 степена стручне спреме и организовање посебних облика студија (течајеви, семинари и сл.) за стручно усавршавање.

Својом историјом развоја, посебно својим интегралним напором последњих година на плану унапређивања образовно - васпитног рада колектива, Школа израста у значајан педагошки центар у нашем крају. Углед професора Школе у друштвеној јавности све је израженији, не само по колективним напорима и резултатима образовања васпитача, већ по индивидуалним, стваралачким, и научно - стручно остварењима.

Број наставника	Виши Предавачи и предавачи	Професори више школе	НПН	Ванредни професори	Редовни професори
У сталном радном односу	7	6	3		
У допунском радном односу	1		2		
Укупан број	8	6	5		
Укупан број наставника					

У школи је запошљено 16 наставника од којих су 8 у сталном радном односу са пуном радним временом, а осморо је у сталном радном односу са непуним радним временом. Три наставника су уговорно ангажована за школску годину. У структури наставника по академским звањима у школи су ангажована три доктора наука, седам магистара, један специјалиста, а уговорно су ангажована два специјалиста.

Напомињемо да је магистратура у области уметности највиши степен академског звања, а у

школи су запослена два магистра- магистар ликовне уметности и магистар музичке уметности.

У школи се поклања велика пажња усавршавању наставника, што се види из приложеног CV-ја наставника те је четири наставника пријавило односно имају одобрене тезе за израду докторске дисертације. Два наставника имају акредитоване програме од стране Министарства просвете и спорта за стручно усавршавање васпитача, који се у међувремену реализују, а више наставника је укључено у реализацију домаћих и страних пројеката.

Школа уписује студенте сходно друштвеним потребама и својим ресурсима на студијски програм за образовање васпитача предшколских установа на основу успеха у претходном школовању и провере знања склоности и способности.

За упис у прву годину студија могу конкурисати лица са завршеном четворогодишњом средњом школом, односно лица којима је нострификована диплома о завршеном сред. образовању као и страни држављани уз подношење сертификата овлашћене организације да познаје српски језик на коме се изводи настава.

Упис се врши на основу конкурса, који расписује директор Школе, на предлог Наставног већа. Конкурс се објављује пет месеци пре почетка школске године.

Основ за утврђивање редоследа кандидата за упис на студије првог степена је општи успех постигнут у средњој школи, резултата на класификационом испиту и испиту за проверу склоности и способности, који је елиминаторног карактера.

Стандард 1: Стратегија обезбеђивања квалитета

ИЗЈАВА О КОНТРОЛИ КВАЛИТЕТА

- Брига о квалитету рада у школи ће се обављати професионално и биће заједнички рад и одговорност свих запослених;
- Резултати самовредновања ће имати форму јавног документа, са којим ће бити упознате све заинтересоване стране, без могућности да се добијени резултати користе за рангирање појединаца или установа;
- Евентуалне мањкавости, или слабе стране које се могу идентификовати одговарајућом методологијом у одређеном подручју вредновања, решаваће се као заједнички проблем, а не проблем појединаца;
- У процесу вредновања подаци ће се прикупљати уз примену различитих инструмената и у складу са тим ће се обрађивати и анализирати;
- Процесом вредновања ће бити обухваћена различита подручја (аспекти који чине живот и рад установе у целини) која се тичу услова, процеса, исхода и резултата који се постижу у школи, у смислу да ће се чињенице и појаве сагледавати са више аспеката;
- Правила доступности и употребе података ће бити прецизна и јасна, чиме ће се обезбедити анонимност података и њихова заштита од евентуалне злоупотребе;
- Наставни кадар школе ће израдити своја правила и процедуре самовредновања;
- Запослени у школи се обавезују да стално преиспитују и унапређују своју стратегију обезбеђења квалитета;

НАЧИН ОБЕЗБЕЂЕЊА КВАЛИТЕТА:

Као механизам обезбеђења квалитета планира се самовредновање формативног типа, за претходно дефинисане области и подручја у току образовног процеса и самовредновање сумативног типа у завршној фази образовног процеса.

СУБЈЕКТИ ОБЕЗБЕЂЕЊА КВАЛИТЕТА:

Комисију за контролу квалитета чине:

- проф. Мр Петар Ђорђевић, директор ВШОВ Пирот,
- проф. Мр Данијела Видановић,
- проф. Мр Лука Крстић,
- проф. спец Мирјана Станковић-Ђорђевић,
- проф. Бобан Гошић,
- представници студентског парламента,
- представници преешколских установа које гравитирају ВШОВ Пирот.

ОБЛАСТИ ОБЕЗБЕЂЕЊА КВАЛИТЕТА

Да би се сагледавао квалитет рада установе имаће се у виду *услови* у којима установа ради, *процеси* који се одвијају и резултати- *исходи* који се постижу. На основу ових категорија утврђиваће се кључне области (и њихова подручја) вредновања:

- Студијски програм;
- Настава и учење;
- Постигнућа студената;
- Подршка студентима;
- Литература и уџбеници;
- Етос;
- Ресурси;
- Руковођење, организација и обезбеђење квалитета;

Избор области или подручја која ће се вредновати вршиће се на основу:

1. Иницијативе и процене запослених у школи, директора, научно-наставног већа, стручног већа, на основу иницијативе студената или васпитача-ментора и стручних сарадника предшколске установе;
2. Спољашње процене и подстицаја, као резултата спољашњег вредновања;

ОПРЕДЕЉЕЊЕ ЗА СТРАТЕГИЈУ

Развијању стратегије непосредно ће претходити израда и усвајање правила и процедуре самовредновања, којима ће се одредити:

- Основна начела за обезбеђивање одговарајуће климе и културе,
- Правила чувања, заштите и располагања подацима;
- Начини обрађивања података;
- Инструменти за праћење и вредновање квалитета рада установе;

Кроз циклично смењивање самовредновања и акционог планирања обезбеђиваће се квалитет образовног процеса, према шеми ПЛАНИРАЊЕ-СПРОВОЂЕЊЕ-ПРОВЕРА-ПОБОЉШАЊЕ.

Стандард 2: Стандарди и поступци за обезбеђење квалитета

Досадашње самовредновање квалитета рада у школи (иако то није била законска обавеза) реализовало се на основу стандарда који су утврђивани на седницама Наставног већа, где су и дефинисане основне области самовредновања, за које се процењивало на основу званичних показатеља да се морају унапређивати. У том смислу повремено су рађени упитници који се тичу квалитета рада у школи, квалитета наставног особља и квалитета студијског програма.

Прилог: Упитник за вредновање рада школе -Прилог 1

Стандард 3: Организација система обезбеђења квалитета

Школа је својим статутом и Правилником о самовредновању и оцењивању квалитета студијског програма, наставе и услова рада (чл. 60) прописала улоге субјеката, мере обезбеђења учешћа студената у доношењу и спровођењу политике, стандарда, процедура и културе обезбеђења квалитета и формирала Комисију за обезбеђење квалитета.

Стандард 4. Обезбеђење квалитета студијског програма

Досадашња евалуација квалитета рада у школи, била је везана углавном за део који се тиче исхода и компетенција којима су овладавали студенти у току свог иницијалног образовања. У том смислу, Школа је редовно долазила до повратних информација о квалитету наставног програма од васпитача и сарадника предшколских установа. У складу са добијаним резултатима, Школа је била у могућности да побољшава квалитет рада и осавременује оне структуре наставног процеса које су то захтевале (Прилог, истраживање о стручном компетнцијама васпитача).

Прилог: Вредносне оријентације и ставови васпитача према позиву и улози предшколских установа, Васпитни и образовни конструкти просветних радника према деци са развојним сметњама, Компетенције васпитача: актуелно и пројектовано стање. – Прилог 2

Стандард 5: Обезбеђење квалитета наставног процеса

Школа до сада није имала законску обавезу у смислу обезбеђења наставног процеса, али и до сада је систематски праћен и оцењиван квалитет наставе, предузимане корективне мере, систематски је праћено спровођење плана наставе и појединачних предмета, планови рада су доношени на време и били доступни студентима, као и план и распоред наставе. Наставници су се током извођења наставе и вежби понашали професионално и имали коректан однос према студентима, уз коришћење савремених интерактивних метода рада. Као високошколска установа ће настојати да још систематичније ради на обезбеђењу квалитета наставног процеса.

Прилог: Прилог 2, Упитник за оцену наставе -Прилог 1

Стандард 6. Обезбеђење квалитета научно-истраживачког и стручног рада

Научно-истраживачком и и стручном раду је до сада поклањана значајна пажња. Одбрањено је више магистрских и докторских теза, чија тематика је укључивана у наставни процес. Поред тога, а у циљу стручног уставршавања васпитача, Школа је реализовала више акредитованих програма од стране Министарства. У току је израда још неколико програма за стручно усвршавање васпитача. Школа посебну пажњу поклања извачкој делатности.

Стандард 7. Обезбеђење квалитета наставника и сарадника

Школа је примењивала политику квалитетне селекције младих кадрова и њиховог даљег напретка, те је у том смислу пропратила и подржала материјално и технички пројекте млађих радника, као и процедуру стицања научних звања. Вишегодишња је пракса Школе да својим наставницима и сарадницима омогућава перманентну едукацију и усавршавање.

Прилог: Анкета о педагошким квалитетима наставника и сарадника -Прилог 1

Стандард 8. Обезбеђење квалитета студената

Школа је до сада систематски пратила и проверавала резултате рада студената, посебно по предметима и испитним роковима и у складу са тим предузимала корективне акције које се тичу дистрибуције резултата. Такође, је на седницама Наставног већа анализиран успех по предметима, проценат пролазности, излазак на испит као и средња оцене успеха студената у оквиру испитног рока , школске године.

Стандард 9. Квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса.

Избор уџбеника и потребне литературе, за реализовање постојећег наставног програма, вршио се на основу више критеријума:

- савременост уџбеника (степен усклађености са савременим теоријама и стварним потребама непосредне васпитно образовне праксе)
- адекватна рецензија уџбеника од стране признатих научних ауторитета
- доступност студентима.

Високошколска установа има одговарајућу библиотеку снабдевену потребним уџбеницима за извођење наставе и информационе ресурсе и сервисе које користи у циљу испуњења основних задатака и који су стално на располагању студентима, а што им помаже у савладавању програма (стални приступ Интернету АДСЛ). Библиотечки фонд се перманентно увећава у складу са потребама школе, а информатички ресурси се стално усавршавају у складу са развојем информационе технологије.

Стандард 10. Квалитет управљања високошколском установом и квалитет ненаставне подршке

Према досадашњем Закону о вишој школи, органи управљања школом су Директор и Управни одбор. У том смислу управни одбор школе је разматрао извештаје о раду школе, годишњи програм рада школе, о попису имовине и завршном рачуну, план уписа студената, текуће и реализоване активности наставника и сарадника школе. Истовремено Управни одбор је разматрао и актуелне проблеме у школи.

Директор школе се у оквиру свог делокруга рада бавио укупном организацијом рад у школи, а посебно организацијом оног што чини наставни процес, координирајући рад Наставног већа, наставних катедри и већа година.

Истовремено су се стручни органи школе бавили, у циљу побољшања квалитета, различитим областима у процесу реализације постојећег наставног програма.

Квалитетом и вредновањем рада ненаставне подршке (Секретаријат, студентска служба, библиотека и информатичка подршка) бави се Секретар школе.

Стандард 11. Квалитет простора и опреме

Поред тога што школа испуњава опште критеријуме квалитета простора и опреме - амфитеатри, кабинети за методике, информатички кабинет, библиотека, особље школе континуирано ради (у складу са сугестијама и потребама студената и наставника) на додатном побољшању радног и животног простора студената и наставника. Тренутно радимо на реновирању студентског клуба.

Стандард 12. Финансирање

Виша школа за образовање васпитача у Пироту, финансира се из буџета Републике Србије и мањим делом од школарина самофинансирајућих студената.

Органи управљања школом, Директор и Управни одбор, врше надзор и контролу финансијског пословања.

Стандард 13. Улога студената у самовредновању и провери квалитета

До сада школа није имала законску обавезу систематске самоевалуације и провере квалитета, али студенти су били у прилици да вреднују, појединачно или преко својих организација рад школе у глобалу, наставника, наставне планове и програме, као и рад руководства школе.

Комисија за квалитет школе у наредном периоду планира да студенте интензивније укључи у процес самовредновања и провере квалитета путем одговарајуће методологије.

Стандард 14. Систематско праћење и периодична провера квалитета

До сада се у школи организовало формативно вредновање са студентима (на крају сваког семестра) и сумативно вредновање на крају школске године.

Комисија за квалитет и руководство школе планира да у будућем периоду систематичније ради на провери квалитета, укључујући, осим студената и наставнике, као и остале заинтересоване и укључене у рад школе.

Општа оцена испуњености стандарда у високошколској установи, са предлогом будућих мера

Комисија за квалитет свесна је чињенице да је досадашње вредновање квалитета показивало одређене мањкавости, у смислу да њиме нису били обухваћени сви сегменти укупног функционисања школе, као ни сви заинтересовани субјекти у раду школе. У будућем периоду, у складу са стандардима које предвиђа Закон о високом образовању, Комисија је дефинисала другачију стратегију обезбеђивања квалитета. У том смислу више ће се бавити следећим областима функционисања школе:

- Подршка студентима;
- Литература и уџбеници;
- Етос;
- Ресурси;
- Руковођење, организација и обезбеђење квалитета;

Такође узећемо у обзир, осим мишљења и ставова студената, и мишљења наставника, родитеља студената и родитеља деце предшколских установа.

ПРИЛОЗИ

**ПРИЛОГ 1 - Упитник за вредновање рада школе,
Упитник за оцену наставе,
Анкета о педагошким квалитетима наставника и
сарадника**

**ИНТЕРПРЕТАЦИЈА ВРЕДНОВАЊА РАДА ШКОЛЕ
ОД СТРАНЕ СТУДЕНАТА**

Успостављање система квалитета, неопходно је у свим областима деловања и рада, па према томе и у образовању које утиче на развој друштва у целини.

Иако претходни Закон о вишим школама, није обавезивао Више школе на поступке евалуације, у Вишој школи за образовање васпитача у Пироту, формативна евалуација је више година уназад, саставни део укупних активности школе.

Како је самовредновање основа система обезбеђења квалитета, сматрали смо да је вредновање у току образовног процеса кроз поступке интерне евалуације, начин да процењујемо, и да у складу са резултатима мењамо сопствену праксу и рад.

Наша евалуацијска испитивања су нам омогућила да идентификујемо постојеће-реално стање у организацији наставног процеса, односно да добијемо повратну информацију о томе колико су активности које се организују у школи ефикасне,

Свесни чињенице да је обезбеђивање квалитета процес, који се мање или више може унапређивати мењањем главних структуралних и организационих форми образовања, јер се институције могу реорганизовати законским мерама, мишљења смо да је далеко теже изменити педагошку праксу и довести до активног учешћа свих актера у процесу наставе-учења. У том смислу смо кроз праксу вишегодишње интерне евалуације настојали да добијемо одговоре на питања : Колико је добра наша школа? Шта треба да учинимо да буде боља?

Приложени резултати вредновања рада Школе су систематично праћени и анализирани од стране Наставног већа и с тим у вези предложене су мере за побољшање рада у испитиваним подручјима.

Вредновање рада Школе се састоји из три сегмента:

- вредновање наставе,
- вредновање рада наставника и
- вредновање укупне организације рада Школе.

1. Оцењивање наставе:

На скали од 1 до 5 студенти су вредновали наставу из појединих предмета – просечне оцене се крећу од 3,23 до 4,83, што, претпостављамо, говори о више него врлодобром квалитету наставе, што обавезује да и у будућем периоду истрајавамо на квалитету наставе.

2. Педагошки квалитети наставника и сарадника

На скали од 1 до 5 (1 – лош, 5 – одличан) студенти су вредновали квалитет наставе по наставним предметима. Укупна средња оцена која се тиче педагошких квалитета наставника је 3,99, што је, по нашем мишљењу, оцена која указује да је наставни процес заснован на озбиљном и професионалном приступу.

Резултати нас обавезују, а што се може видети из сугестија студената, да одређене

аспекте наставног процеса треба побољшавати, односно, да треба студентима понудити другачије стратегије у савладавању планираних наставних садржаја (темпо, разумљивост и јасноћа образлагања наставних садржаја, квалитетнија комуникација са студентима, већа спремност за сарадњу са студентима).

3. Укупна организација рада Школе

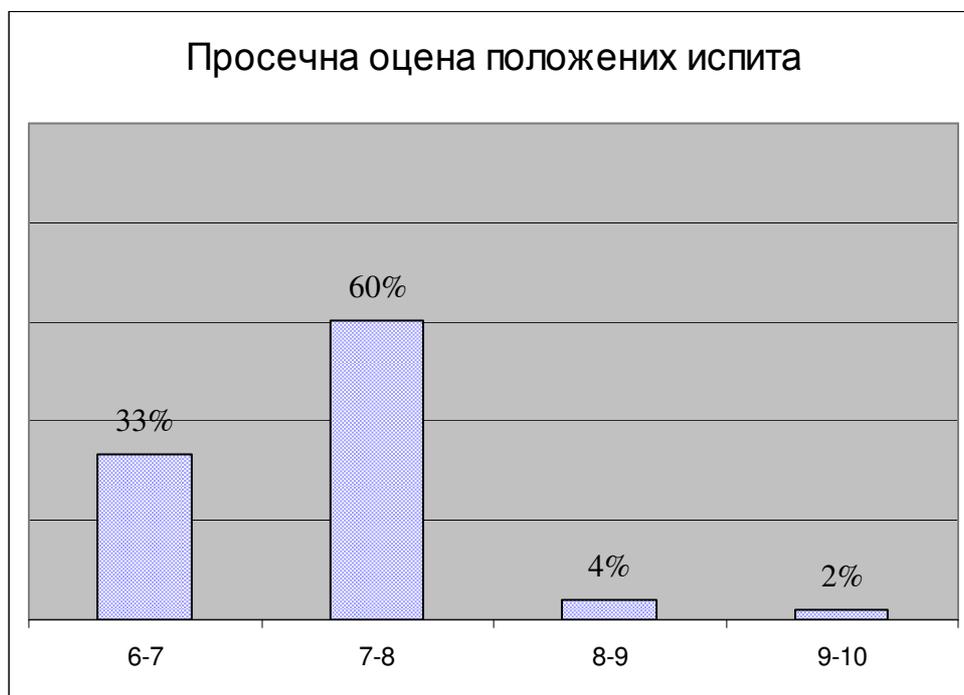
Резултати укупне организације рада у Школи (којима можемо бити задовољни) обавезују да се ради на:

- побољшању опремљености Школе наставним средствима,
- да се студенти детаљније упознају да својим правима и обавезама,
- да се подстиче рад студентског парламента,
- да се побољша организација рада библиотеке,
- такође, неопходно је преиспитати организацију наставе неких општеобразовних и стручно-академских предмета.

Резултати вредновања рада школе

Просечна оцена положених испита

6-7	16	16	33%
7-8	29	29	60%
8-9	2	2	4%
9-10	1	1	2%

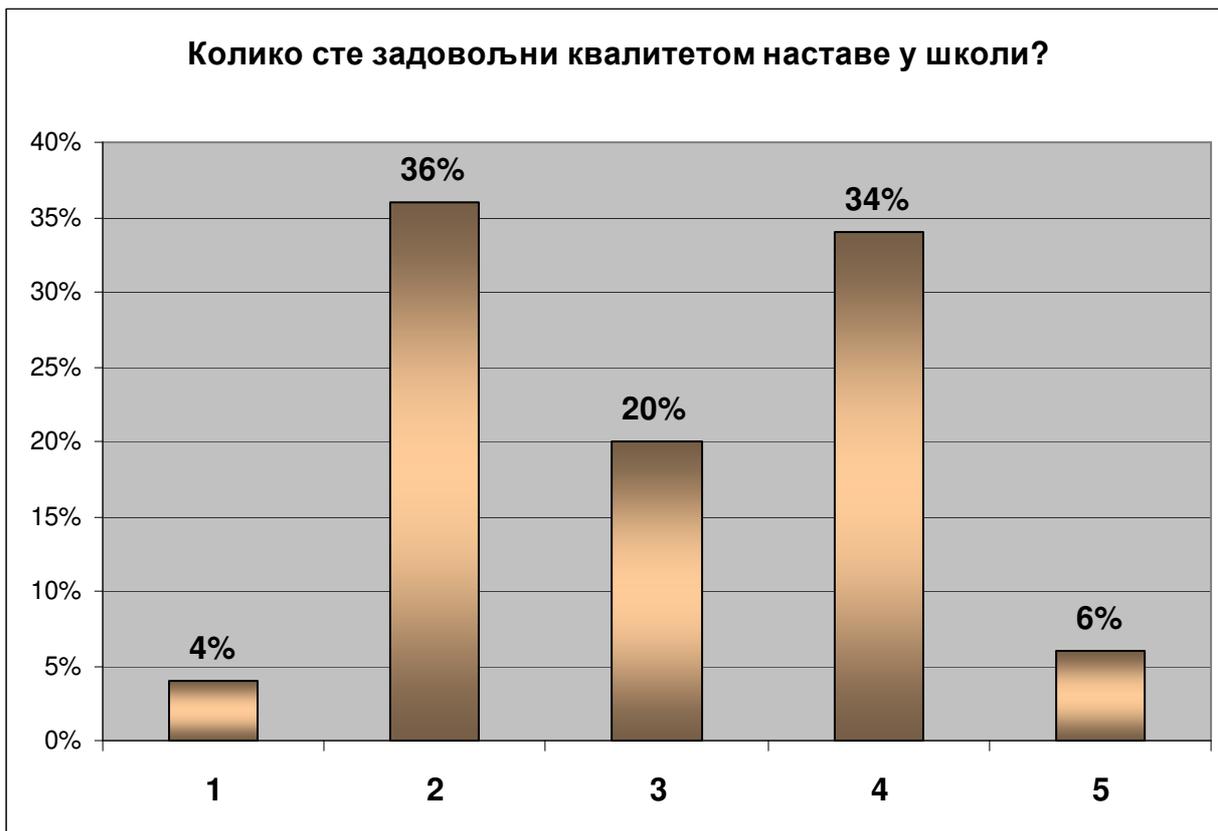
Колико често присуствујете вежбама и предавањима:

а) долазим сваки дан и присуствујем свим предавањима и вежбама,		35	70%
б) долазим сваки дан, али не присуствујем свим предавањима и вежбама,		11	22%
ц) долазим само понекад, на одређена предавања и вежбе,		4	8%
д) не долазим готово никад, осим кад се деле потписи.		0	0%

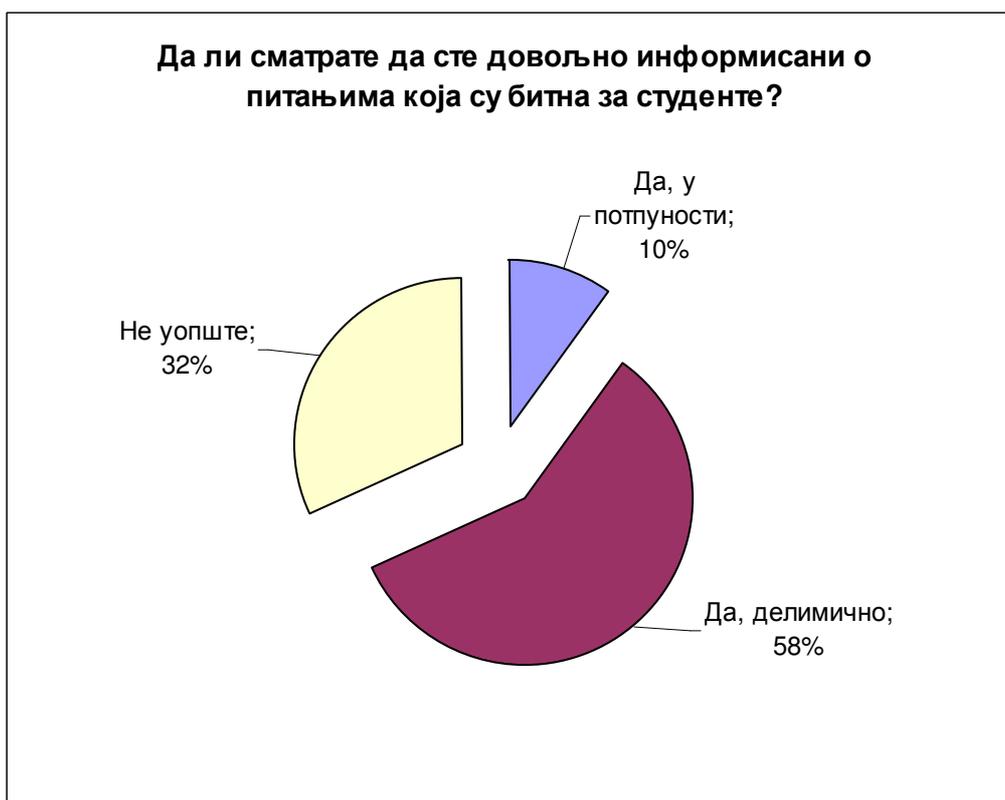
1. Колико сте задовољни квалитетом наставе у школи?

1	2	4%
2	18	36%
3	10	20%
4	17	34%
5	3	6%

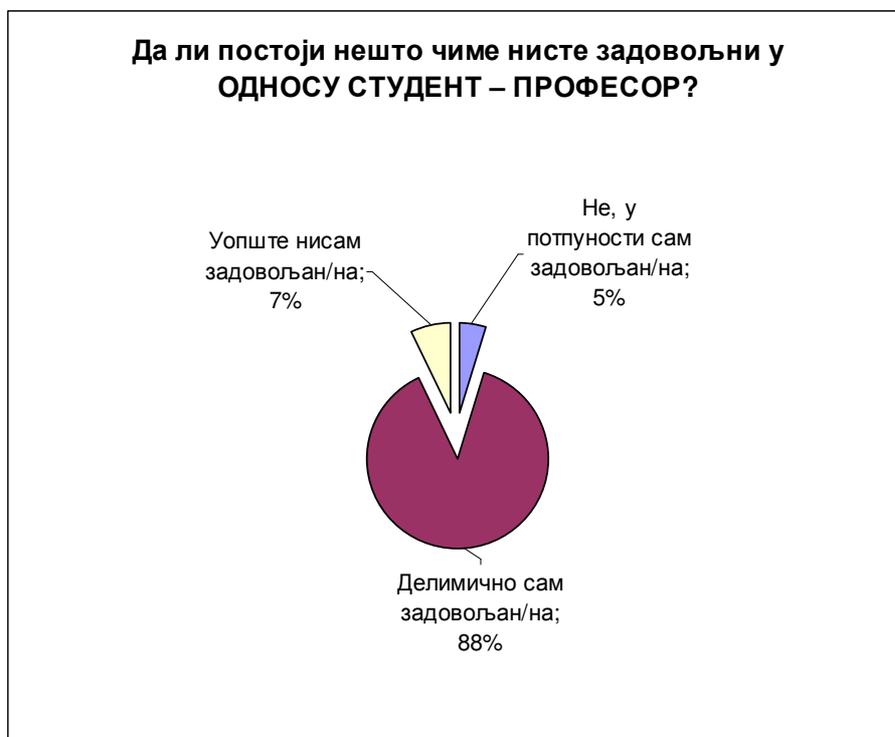
2. Да ли сматрате да сте довољно информисани о питањима која су битна за студенте?

Да, у потпуности	5	10%
Да, делимично	29	58%
Не уопште	16	32%

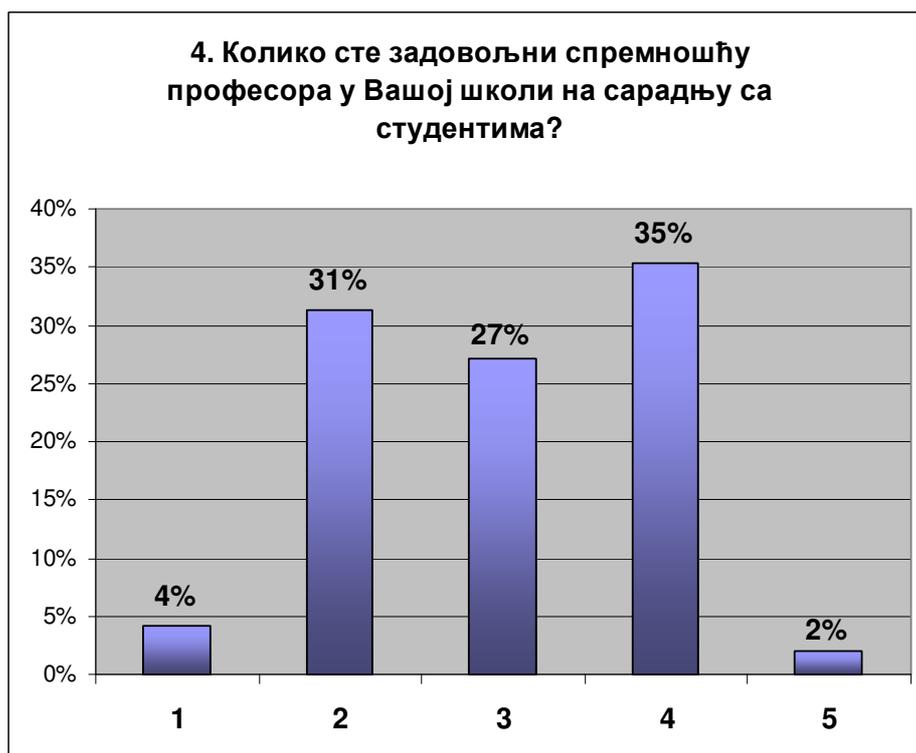
3. Да ли постоји нешто чиме нисте задовољни у ОДНОСУ СТУДЕНТ – ПРОФЕСОР?

Не, у потпуности сам задовољан/на	2	5%
Делимично сам задовољан/на	38	88%
Уопште нисам задовољан/на	3	7%

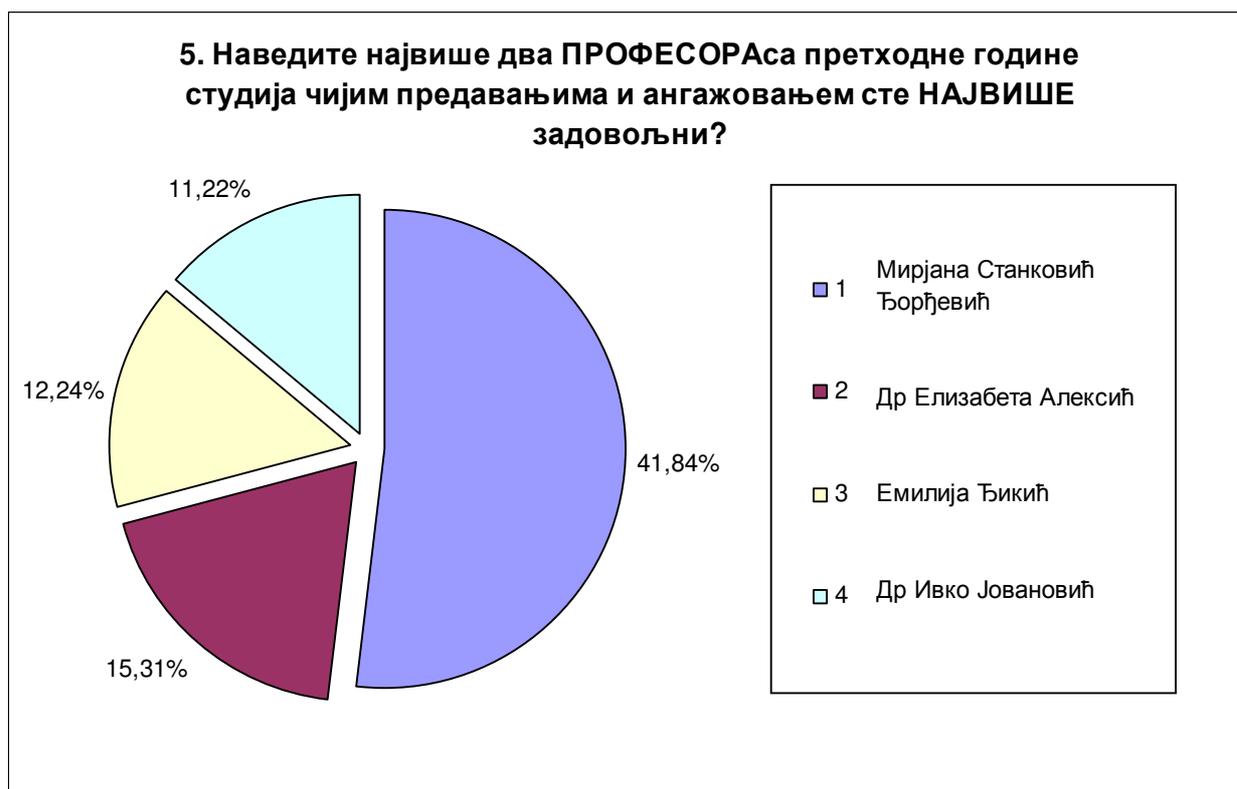
4. Колико сте задовољни спремношћу професора у Вашој школи на сарадњу са студентима?

1	2	4%
2	15	31%
3	13	27%
4	17	35%
5	1	2%

5. Наведите највише два ПРОФЕСОРАса претходне године студија чијим предавањима и ангажовањем сте НАЈВИШЕ задовољни?

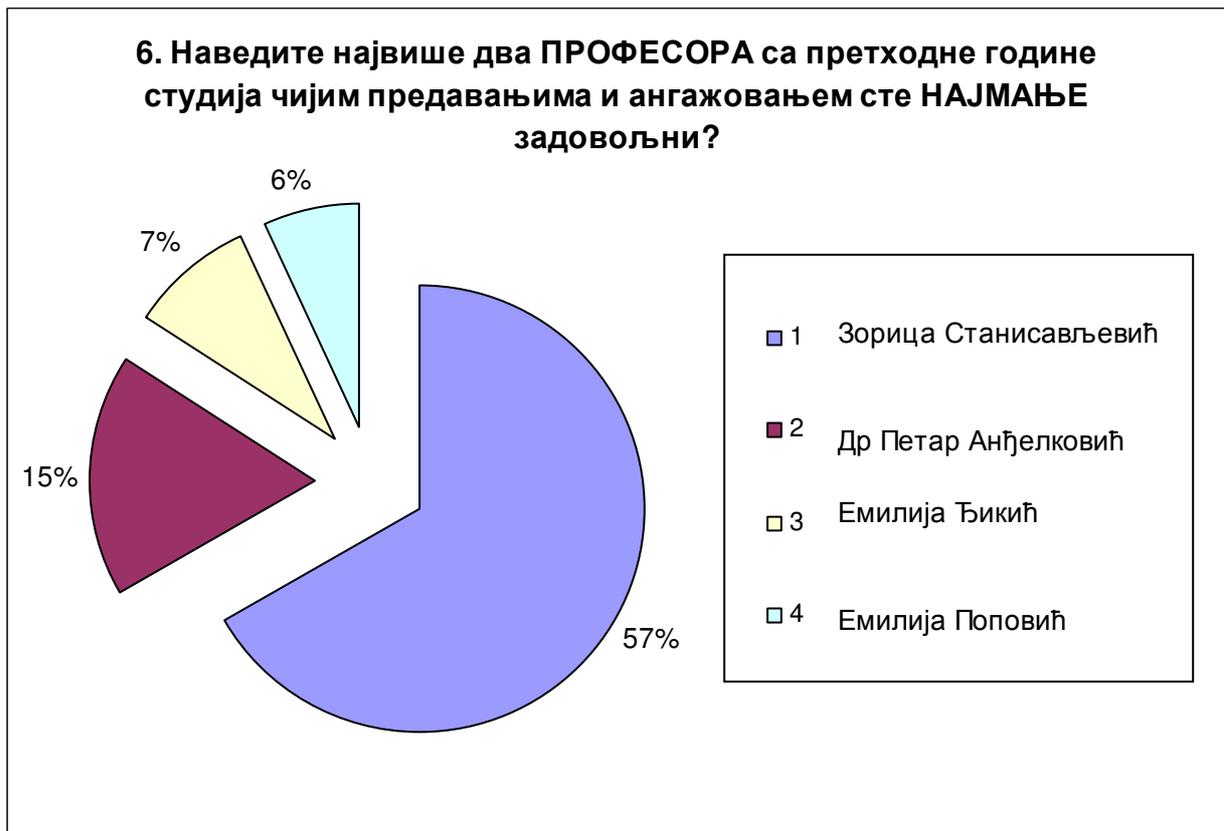
rb prof.	5.1	5.2	ukupno	
5	35	6	41	41,84%
8	4	11	15	15,31%
4	2	10	12	12,24%
1	2	9	11	11,22%
11	2	4	6	6,12%
3	0	4	4	4,08%
13	1	3	4	4,08%
9	2	1	3	3,06%
6	0	1	1	1,02%
15	1	0	1	1,02%
2	0	0	0	0,00%
7	0	0	0	0,00%
10	0	0	0	0,00%
12	0	0	0	0,00%
14	0	0	0	0,00%

6. Наведите највише два ПРОФЕСОРА са претходне године студија чијим предавањима и ангажовањем сте НАЈМАЊЕ задовољни?

rb prof.	6.1	6.2	ukupno	
7	29	9	38	57%
3	5	5	10	15%
4	0	5	5	7%
9	4	0	4	6%
1	2	1	3	4%

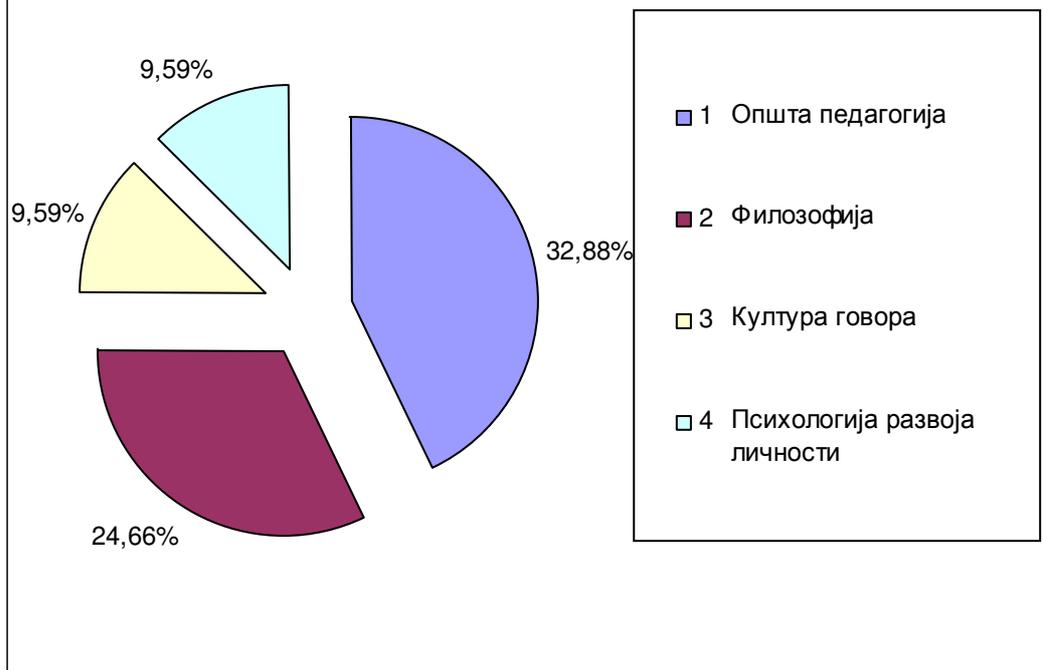
5	3	0	3	4%
8	0	2	2	3%
10	1	0	1	1%
13	1	0	1	1%
2	0	0	0	0%
6	0	0	0	0%
11	0	0	0	0%
12	0	0	0	0%
14	0	0	0	0%
15	0	0	0	0%

7. Који предмет са претходне године студија је Вама био најтежи за полагање?

rb pred.	7.1	7.2	укупно	
7	17	7	24	32,88%
3	14	4	18	24,66%
2	0	7	7	9,59%
5	4	3	7	9,59%
1	4	2	6	8,22%
13	5	1	6	8,22%
4	2	0	2	2,74%
6	0	2	2	2,74%
10	0	1	1	1,37%
8	0	0	0	0,00%
9	0	0	0	0,00%
11	0	0	0	0,00%
12	0	0	0	0,00%
14	0	0	0	0,00%
15	0	0	0	0,00%

7. Који предмет са претходне године студија је Вама био најтежи за полагање?

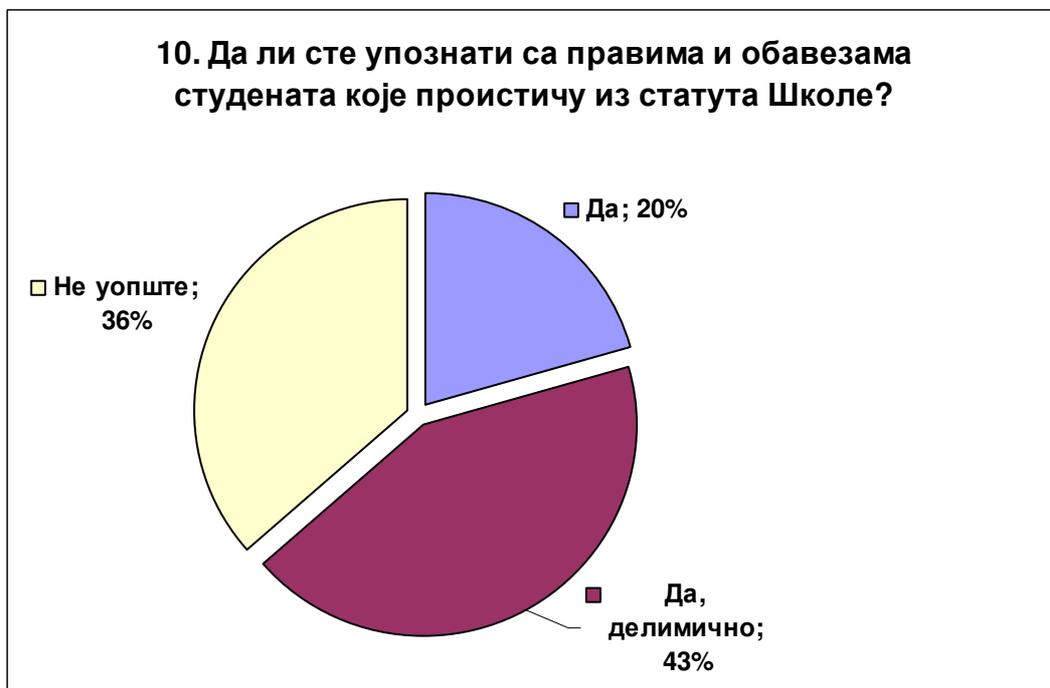
8. Да ли сте задовољни опремљеношћу Школе наставним средствима ?

1	11	22%
2	24	49%
3	8	16%
4	6	12%
5	0	0%

10. Да ли сте упознати са правима и обавезама студената које проистичу из статута Школе?

Да	9	20%
Да, делимично	19	43%
Не уопште	16	36%

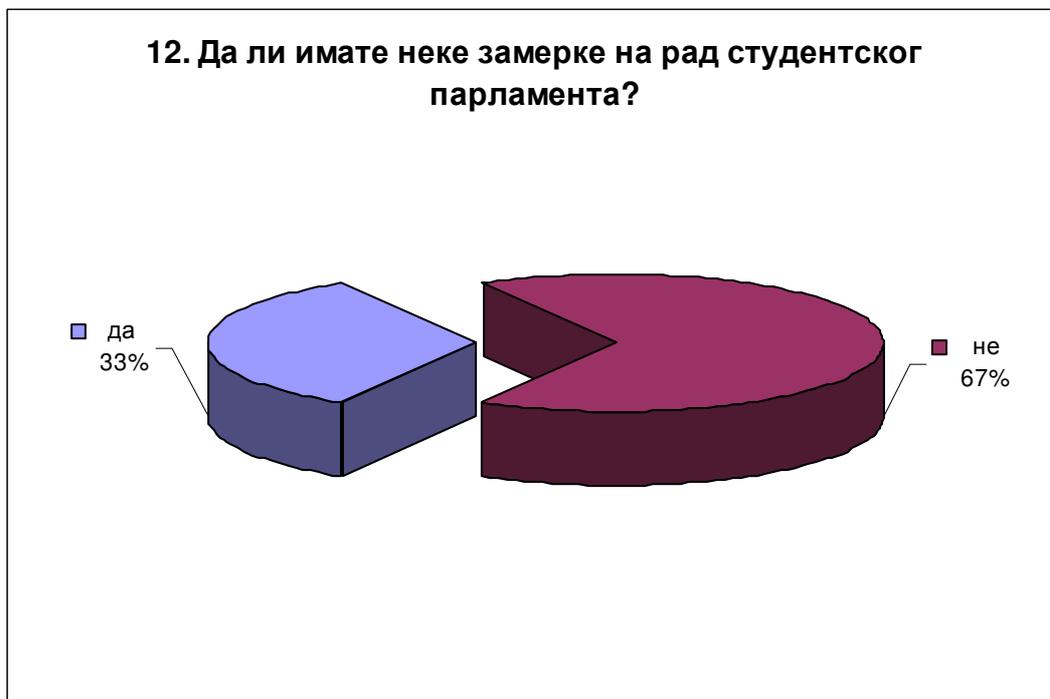
11. Да ли сте задовољни радом Вашег студентског парламента?

1	13	48%
2	3	11%
3	8	30%
4	3	11%
5	0	0%

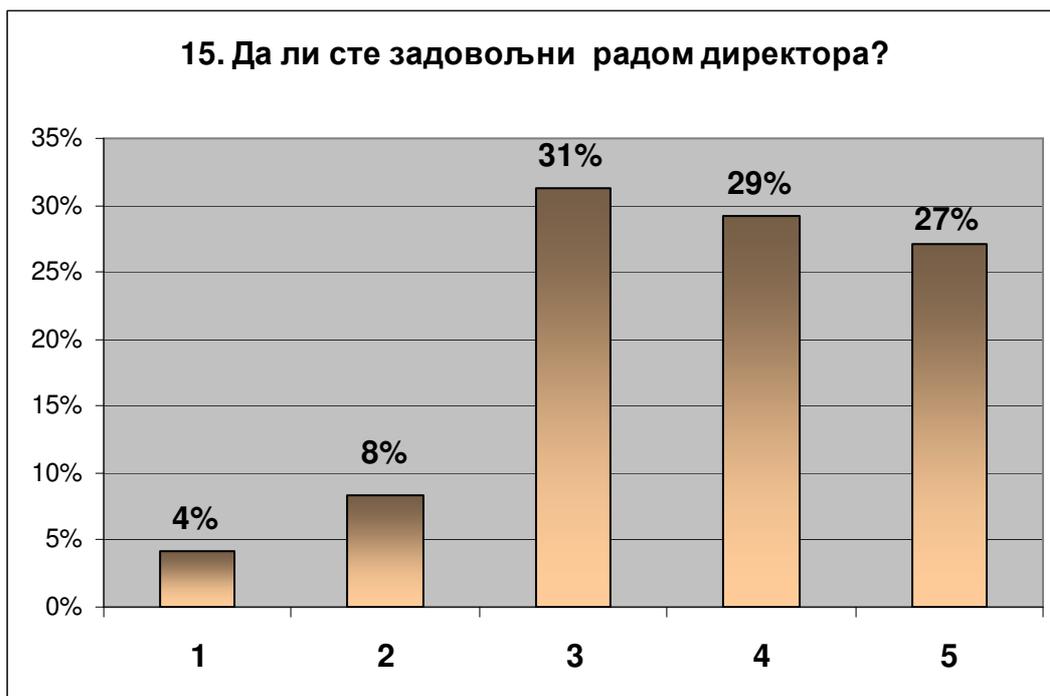
12. Да ли имате неке замерке на рад студентског парламента?

1 да	6	33%
2 не	12	67%

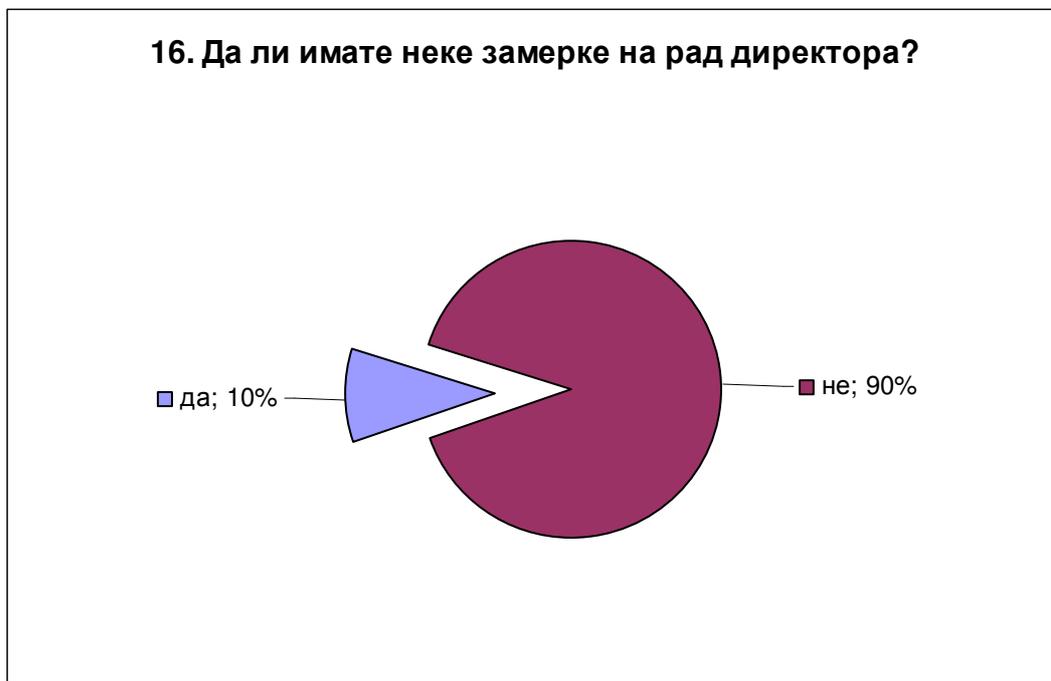
15. Да ли сте задовољни радом директора?

1	2	4%
2	4	8%
3	15	31%
4	14	29%
5	13	27%

16. Да ли имате неке замерке на рад директора?

1 да	5	10%
2 не	44	90%

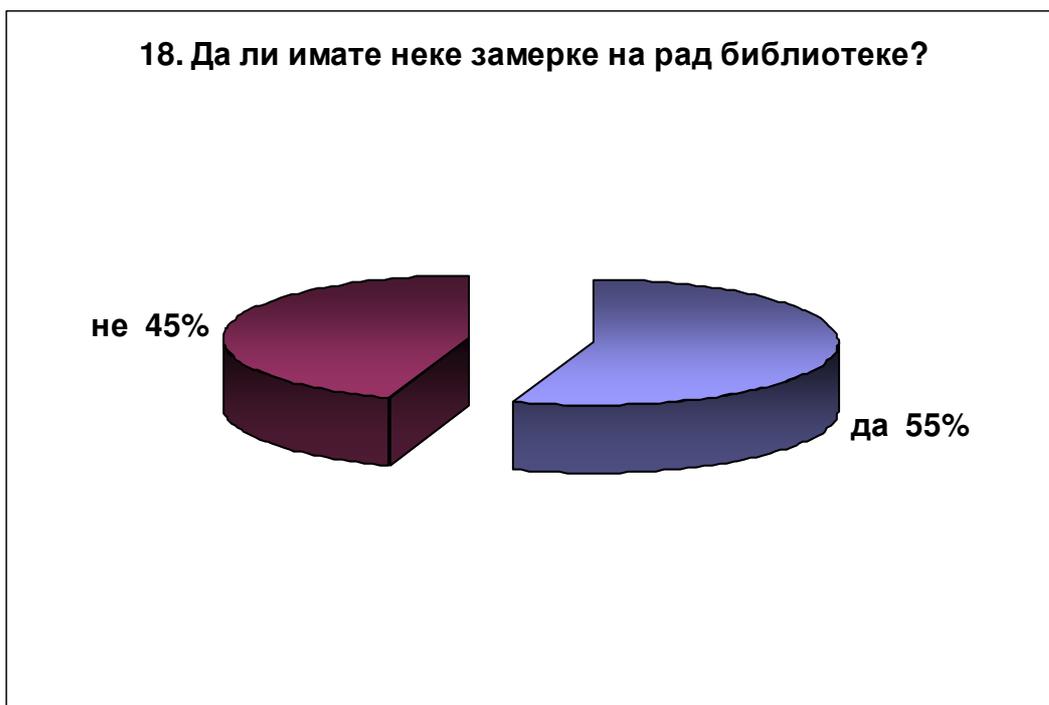
17. Да ли сте задовољни опремљеношћу библиотеке?

1	5	10%
2	14	29%
3	11	23%
4	16	33%
5	2	4%

18. Да ли имате неке замерке на рад библиотеке?

да	26	55%
не	21	45%

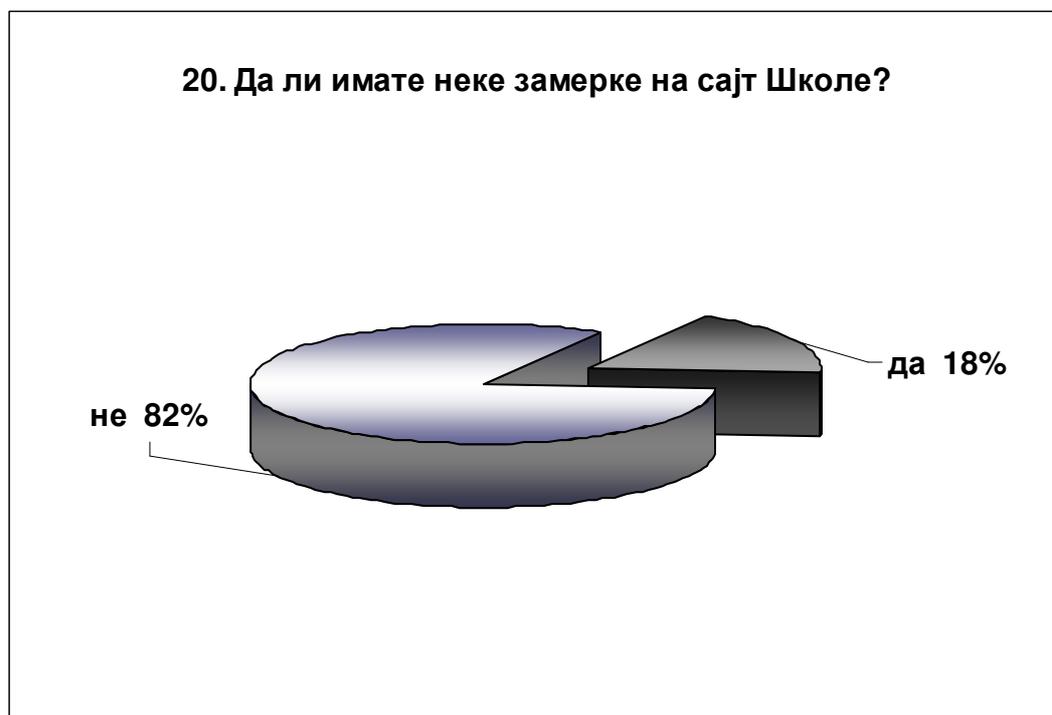
19. Да ли сте задовољни сајтом Школе?

1	4	10%
2	4	10%
3	22	55%
4	9	23%
5	1	3%

20. Да ли имате неке замерке на сајт Школе?

да	6	18%
не	27	82%

Резултати анкете оцена наставе

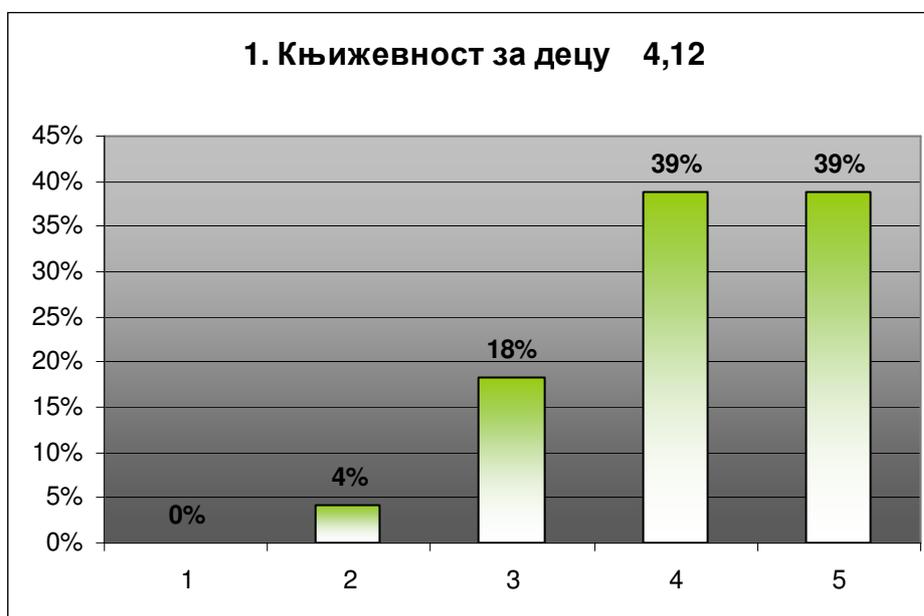
1. Књижевност за децу

Предмет сам положио	да	45	96%
	не	2	4%
	сума	47	100%

Оцена предмета

	1	2	3	4	5	
	0	2	9	19	19	49
	0%	4%	18%	39%	39%	100%
	0	4	27	76	95	202

просечна оцена	4,12
----------------	------

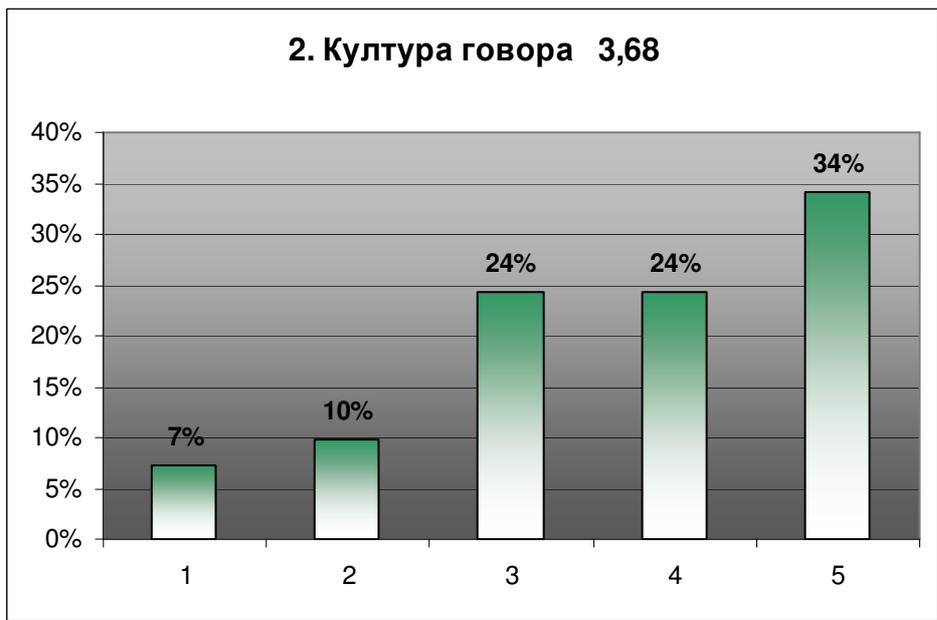
2. Култура говора

Предмет сам положио	да	20	43%
	не	27	57%
	сума	47	100%

Оцена предмета

	1	2	3	4	5	
	3	4	10	10	14	41
	7%	10%	24%	24%	34%	100%
	3	8	30	40	70	151

просечна оцена	3,68
----------------	------

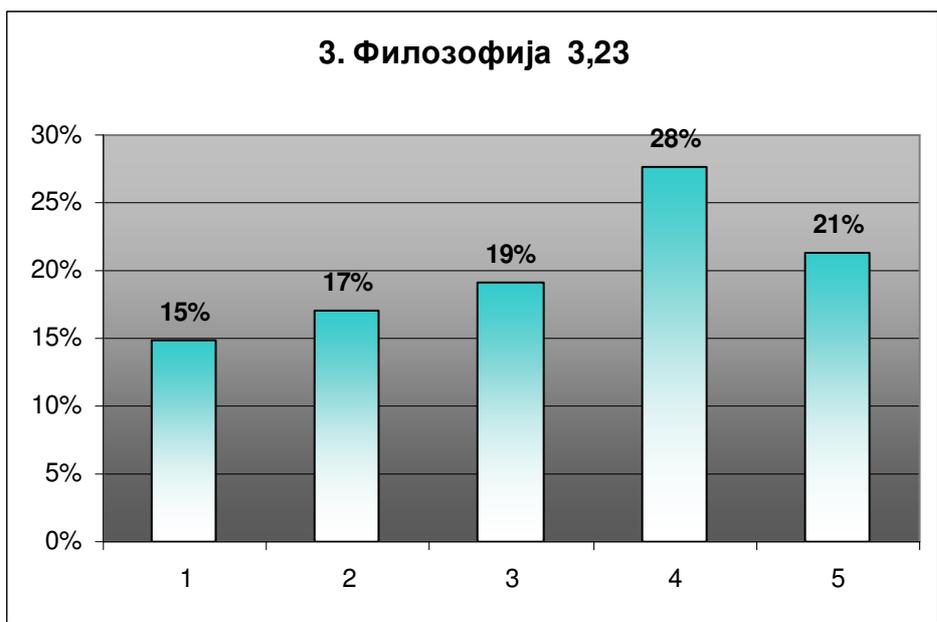
3. Филозофија

Предмет сам положио	да	45	94%
	не	3	6%
	сума	48	100%

Оцена предмета	
-----------------------	--

1	2	3	4	5	
7	8	9	13	10	47
15%	17%	19%	28%	21%	100%
7	16	27	52	50	152

просечна оцена	3,23
-----------------------	-------------

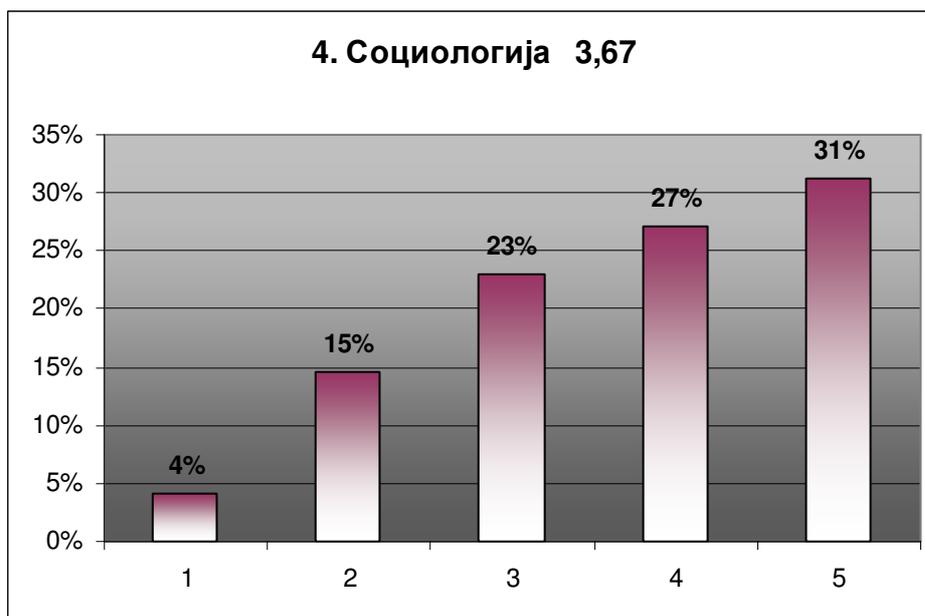
4. Социологија

Предмет сам положио	да	48	100%
	не	0	0%
	сума	48	100%

Оцена предмета	
----------------	--

	1	2	3	4	5	
	2	7	11	13	15	48
	4%	15%	23%	27%	31%	100%
	2	14	33	52	75	176

просечна оцена	3,67
----------------	-------------

5. Психологија развоја личности

Предмет сам положио	да	41	87%
	не	6	13%
	сума	47	100%

Оцена предмета	
----------------	--

	1	2	3	4	5	
	2	2	5	8	29	46
	4%	4%	11%	17%	63%	100%
	2	4	15	32	145	198

просечна оцена	4,30
----------------	-------------

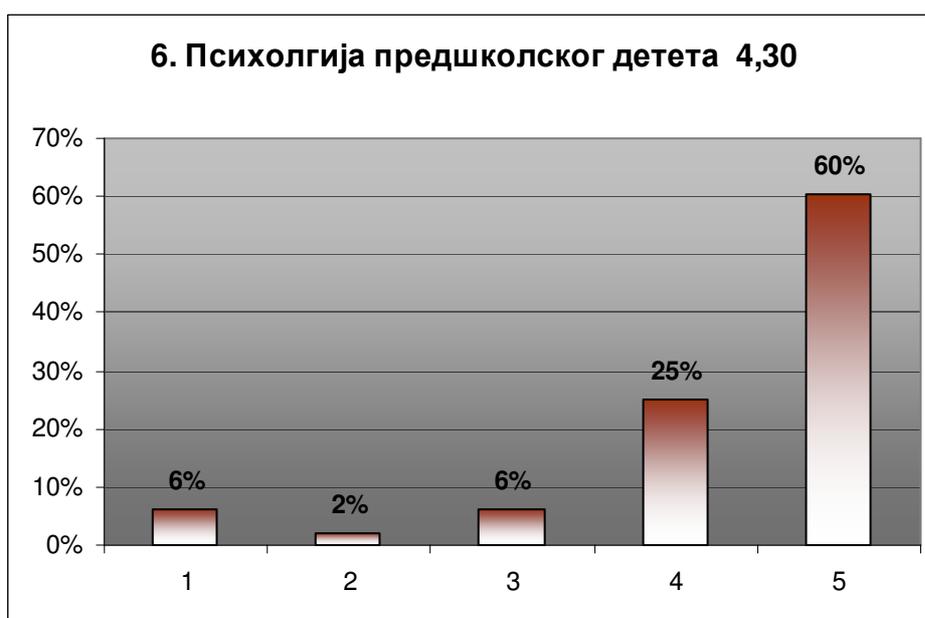
6. Психологија предшколског детета

Предмет сам положио	да	44	98%
	не	1	2%
	сума	45	100%

Оцена предмета	
----------------	--

	1	2	3	4	5	
	3	1	3	12	29	48
	6%	2%	6%	25%	60%	100%
	3	2	9	48	145	207

просечна оцена	4,31
----------------	-------------

7. Општа педагогија

Предмет сам положио	да	3	75%
	не	1	25%
	сума	4	100%

Оцена предмета

1	2	3	4	5	
3	1	3	12	29	48
6%	2%	6%	25%	60%	100%
3	2	9	48	145	207

просечна оцена **4,31**

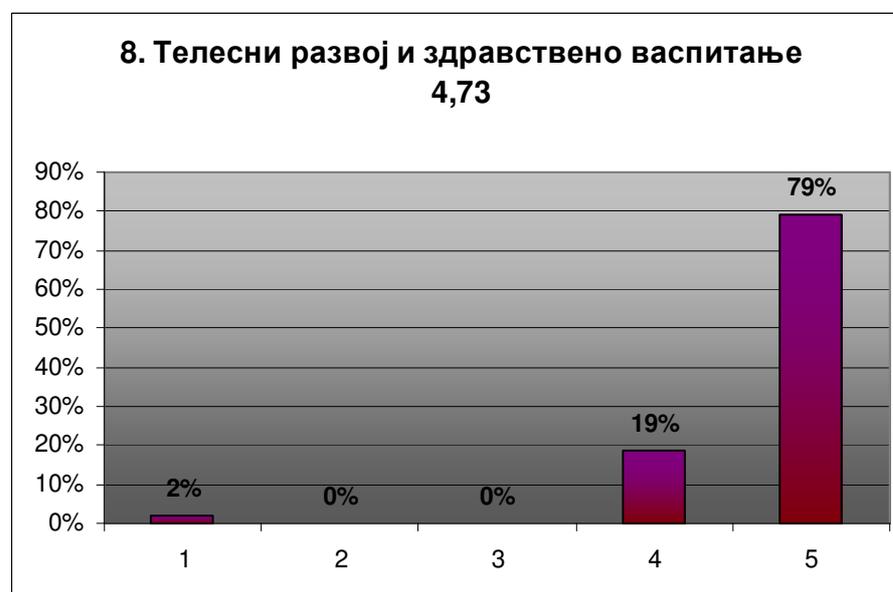
8. Телесни развој и здравствено васпитање

Предмет сам положио	да	47	100%
	не	0	0%
	сума	47	100%

Оцена предмета

1	2	3	4	5	
1	0	0	9	38	48
2%	0%	0%	19%	79%	100%
1	0	0	36	190	227

просечна оцена **4,73**

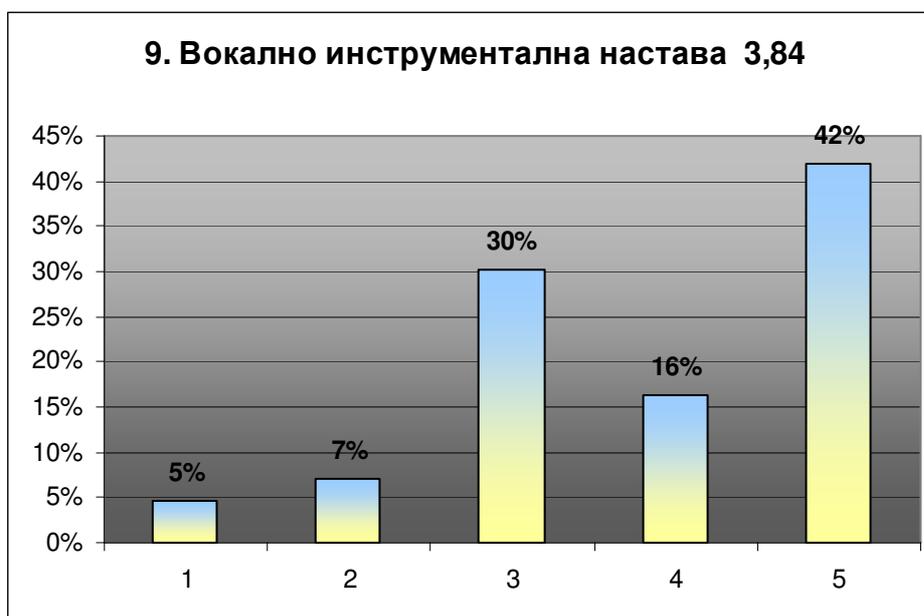
9. Вокално инструментална настава

Предмет сам положио	да	20	43%
	не	27	57%
	сума	47	100%

Оцена предмета	
----------------	--

	1	2	3	4	5	
	2	3	13	7	18	43
	5%	7%	30%	16%	42%	100%
	2	6	39	28	90	165

просечна оцена	3,84
----------------	-------------

10. Основи законодавства у образовању и педаг.

док.

Предмет сам положио	да	26	55%
	не	21	45%
	сума	47	100%

Оцена предмета	
----------------	--

	1	2	3	4	5	
	4	6	10	5	13	38
	11%	16%	26%	13%	34%	100%
	4	12	30	20	65	131

просечна оцена	3,45
----------------	-------------

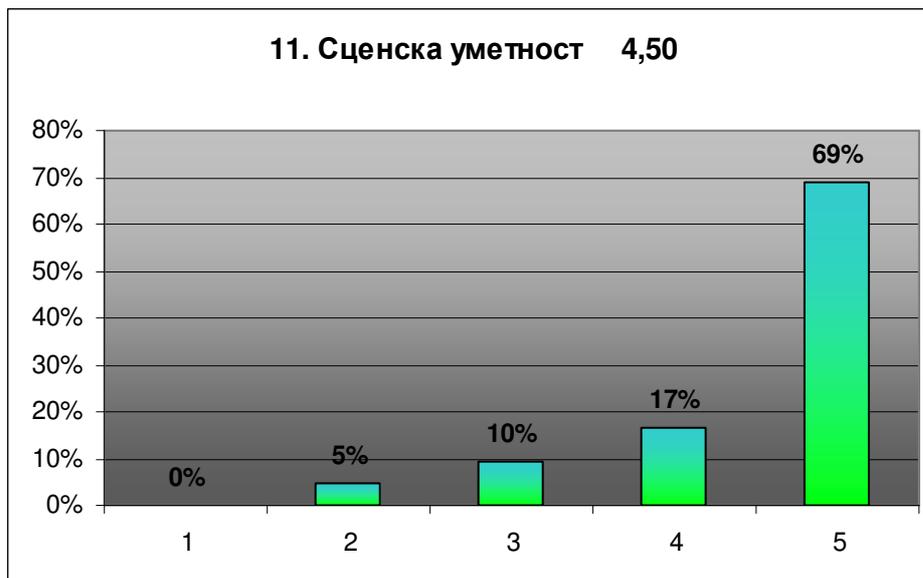

11. Сценска уметност

Предмет сам положио	да	41	87%
	не	6	13%
	сума	47	100%

Оцена предмета						
1	2	3	4	5		
0	2	4	7	29	42	
0%	5%	10%	17%	69%	100%	
0	4	12	28	145	189	

просечна оцена	4,50
----------------	-------------

12. Основи информатике и рачунарства у образовању

Предмет сам положио	да	31	67%
	не	15	33%
	сума	46	100%

Оцена предмета						
1	2	3	4	5		
0	4	8	11	20	43	
0%	9%	19%	26%	47%	100%	
0	8	24	44	100	176	

просечна оцена	4,09
----------------	-------------

12. Основи информатике и рачунарства у образовању 4,09

13. Енглески језик

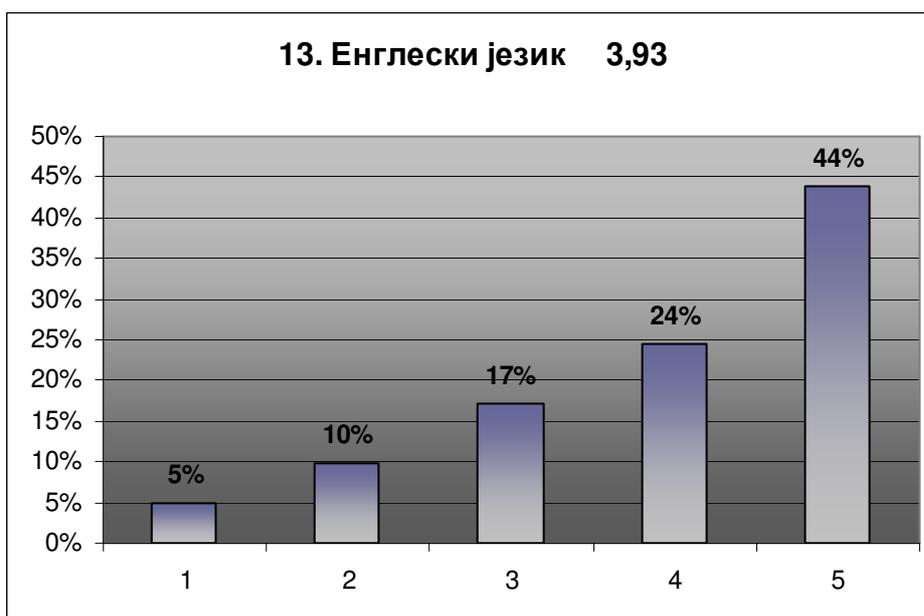
Предмет сам положио	да	37	90%
	не	4	10%
	сума	41	100%

Оцена предмета	
----------------	--

1	2	3	4	5	
2	4	7	10	18	41
5%	10%	17%	24%	44%	100%
2	8	21	40	90	161

просечна оцена	3,93
----------------	-------------

13. Енглески језик 3,93

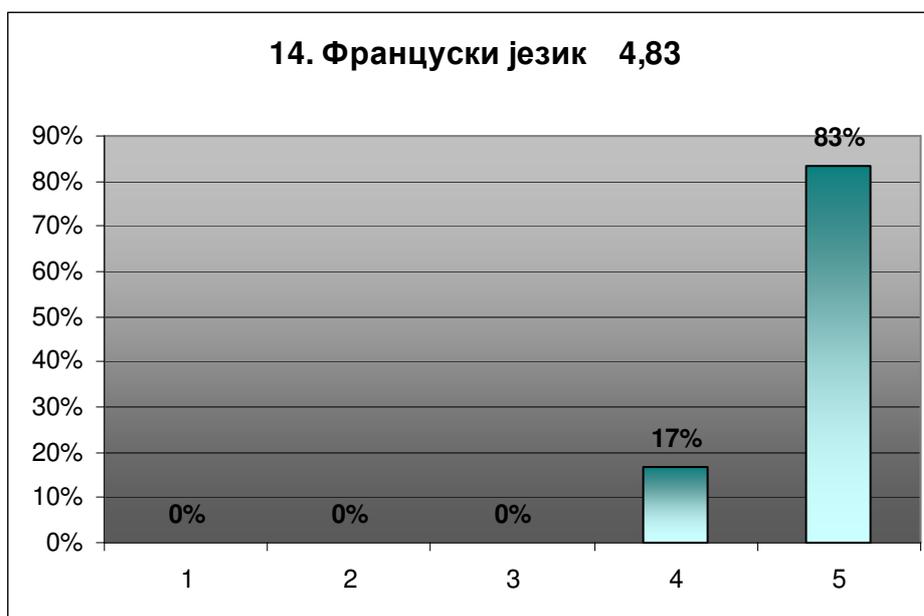
14. Француски језик

Предмет сам положио	да	6	100%
	не	0	0%
	сума	6	100%

Оцена предмета	
----------------	--

	1	2	3	4	5	6
	0	0	0	1	5	6
	0%	0%	0%	17%	83%	100%
	0	0	0	4	25	29

просечна оцена	4,83
----------------	-------------

Назив предмета	оцена предмета
1. Књижевност за децу	4,12
2. Култура говора	3,68
3. Филозофија	3,23
4. Социологија	3,67
5. Психологија развоја личности	4,30
6. Психологија предшколског детета	4,31
7. Општа педагогија	4,31
8. Телесни развој и здравствено васпитање	4,73
9. Вокално инструментална настава	3,84
10. Основи законодавства у образовању и педаг. док.	3,45
11. Сценска уметност	4,50
12. Основи информатике и рачунарства у образовању	4,09
13. Енглески језик	3,93
14. Француски језик	4,83

РЕЗУЛТАТИ АНКЕТЕ О ПЕДАГОШКИМ КВАЛИТЕТИМА НАСТАВНИКА И САРАДНИКА

Анкета се спроводи у циљу побољшања образовног процеса.

Анкетни лист попуњавају само студенти који су похађали (или похађају) наставу код професора чији квалитет оцењују.

Свака од назначених наставно педагошких особина овог професора вреднује се тако што се уз њу заокружи, по сопственом мишљењу, најадекватнија оцена од 1 до 5:

(5 – одличан, 4 – врло добар, 3 – просечан, 2 – испод просека, 1 – лош, х – немам став).

1. Предмет: Страни језик - Енглески

Наставник/сарадник код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Сања Петровић

Средња оцена	3,45
--------------	-------------

(Име и презиме професора)

1.	Организованост предавања/вежби				3,59
2.	Припремљеност за часове				3,65
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа				3,40
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје				3,08
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе				3,39
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању				3,46
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво				3,36
8.	Контакт са студентима у току наставе				3,68
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе				3,24
10.	Прилагођеност предзнању студената				3,04
11.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама				3,88
12.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета				3,60
13.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)	
		62,07%	34,48%	3,45%	

2. Предмет: Страни језик – Француски језик

Наставник/сарадник код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Мр Биљана Ристић

Средња оцена **4,38**

(Име и презиме професора)

1.	Организованост предавања/вежби			4,50
2.	Припремљеност за часове			4,43
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			4,29
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			4,29
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			4,14
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			4,43
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			4,14
8.	Контакт са студентима у току наставе			4,57
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			4,33
10.	Прилагођеност предзнању студената			4,29
14.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,57
15.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			4,57
16.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		85,71%	0,00%	14,29%

3. Предмет: Страни језик – Руски језик

Наставник/сарадник код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Јасмина Панић

Средња оцена **4,82**

(Име и презиме професора)

1.	Организованост предавања/вежби			4,90
2.	Припремљеност за часове			4,91
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			4,70
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			4,73
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			4,73
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			4,82
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			4,80
8.	Контакт са студентима у току наставе			4,91
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			4,82
10.	Прилагођеност предзнању студената			4,64
17.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			5,00
18.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			4,91
19.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		100,00%	0,00%	0,00%

4. Предмет: Књижевност за децу

Наставник/сарадник код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Др Ивко Јовановић

Средња оцена **3,82**

(Име и презиме професора)

1.	Организованост предавања/вежби			3,89
2.	Припремљеност за часове			3,98
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			3,70
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			3,73
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			3,65
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			3,94
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			3,64
8.	Контакт са студентима у току наставе			3,73
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			3,72
10.	Прилагођеност предзнању студената			3,72
20.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,13
21.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			4,04
22.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		81,63%	18,37%	0,00%

5. Предмет: Култура говора

Наставник/сарадник код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Др Ивко Јовановић

Средња оцена **3,83**

(Име и презиме професора)

1.	Организованост предавања/вежби			3,85
2.	Припремљеност за часове			4,04
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			3,85
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			3,78
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			3,72
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			4,07
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			3,49
8.	Контакт са студентима у току наставе			3,89
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			3,73
10.	Прилагођеност предзнању студената			3,63
23.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,02
24.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			3,85
25.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		82,98%	17,02%	0,00%

6. Предмет: Филозофија

Наставник/сарадник код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Др Петар Анђелковић

(Име и презиме професора)

Средња оцена **3,27**

1.	Организованост предавања/вежби			3,35
2.	Припремљеност за часове			3,45
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			3,18
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			3,22
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			3,10
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			3,25
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			3,04
8.	Контакт са студентима у току наставе			3,38
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			3,26
10.	Прилагођеност предзнању студената			3,02
26.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			3,35
27.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			3,58
28.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		82,98%	17,02%	0,00%

7. Предмет: Социологија

Наставник/сарадник код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Мр Емилија Ђикић Јовановић

(Име и презиме професора)

Средња оцена **3,84**

1.	Организованост предавања/вежби			4,02
2.	Припремљеност за часове			4,08
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			4,02
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			3,81
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			3,79
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			3,80
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			3,51
8.	Контакт са студентима у току наставе			3,79
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			3,80
10.	Прилагођеност предзнању студената			3,55
29.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,02
30.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			3,91
31.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		93,75%	6,25%	0,00%

8. Предмет: Психологија развоја личности**Наставник/сарадник** код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Мирјана Станковић Ђорђевић

(Име и презиме професора)

Средња оцена **4,44**

1.	Организованост предавања/вежби			4,63
2.	Припремљеност за часове			4,67
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			4,45
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			4,29
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			4,55
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			4,63
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			4,41
8.	Контакт са студентима у току наставе			4,18
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			4,15
10.	Прилагођеност предзнању студената			4,24
32.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,45
33.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			4,57
34.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		90,00%	10,00%	0,00%

9. Предмет: Психологија предшколског детета**Наставник/сарадник** код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Мирјана Станковић Ђорђевић

(Име и презиме професора)

Средња оцена **4,46**

1.	Организованост предавања/вежби			4,59
2.	Припремљеност за часове			4,67
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			4,49
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			4,39
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			4,55
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			4,61
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			4,39
8.	Контакт са студентима у току наставе			4,27
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			4,14
10.	Прилагођеност предзнању студената			4,39
35.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,53
36.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			4,55
37.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		89,36%	10,64%	0,00%

10. Предмет: Општа педагогија**Наставник/сарадник** код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикумМр Зорица Станисављевић Петровић
(Име и презиме професора)Средња оцена **1,99**

1.	Организованост предавања/вежби			2,19
2.	Припремљеност за часове			2,27
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			2,34
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			2,39
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			1,85
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			1,88
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			1,80
8.	Контакт са студентима у току наставе			1,79
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			1,80
10.	Прилагођеност предзнању студената			1,84
38.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			1,90
39.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			1,81
40.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		81,63%	16,33%	2,04%

11. Предмет: Телесни развој и здравствено васпитање**Наставник/сарадник** код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикумДр Елизабета Алексић
(Име и презиме професора)Средња оцена **4,64**

1.	Организованост предавања/вежби			4,62
2.	Припремљеност за часове			4,58
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			4,58
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			4,60
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			4,66
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			4,69
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			4,63
8.	Контакт са студентима у току наставе			4,73
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			4,63
10.	Прилагођеност предзнању студената			4,52
41.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,78
42.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			4,71
43.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		93,88%	6,12%	0,00%

12. Предмет: Вокално инструментална настава**Наставник/сарадник** код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Емилија Поповић

(Име и презиме професора)

Средња оцена **4,08**

1.	Организованост предавања/вежби			4,11
2.	Припремљеност за часове			4,17
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			4,06
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			3,87
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			4,04
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			3,91
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			4,00
8.	Контакт са студентима у току наставе			4,21
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			4,15
10.	Прилагођеност предзнању студената			4,11
44.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,11
45.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			4,15
46.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		87,23%	8,51%	4,26%

13. Предмет: Основи законодавства у образовању и педагошка документација**Наставник/сарадник** код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Снежана Ђелић

(Име и презиме професора)

Средња оцена **3,87**

1.	Организованост предавања/вежби			3,89
2.	Припремљеност за часове			3,90
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа			3,75
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје			3,71
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе			3,83
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању			3,85
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво			3,70
8.	Контакт са студентима у току наставе			3,96
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе			3,98
10.	Прилагођеност предзнању студената			3,86
47.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама			4,00
48.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета			3,98
49.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		83,33%	14,58%	2,08%

14. Предмет: Сценска уметност**Наставник/сарадник** код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Мр Лука Крстић

(Име и презиме професора)

Средња оцена **4,64**

1.	Организованост предавања/вежби	4,62		
2.	Припремљеност за часове	4,58		
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа	4,58		
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје	4,60		
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе	4,66		
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању	4,69		
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво	4,63		
8.	Контакт са студентима у току наставе	4,73		
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе	4,63		
10.	Прилагођеност предзнању студената	4,52		
50.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама	4,78		
51.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета	4,71		
52.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		91,84%	6,12%	2,04%

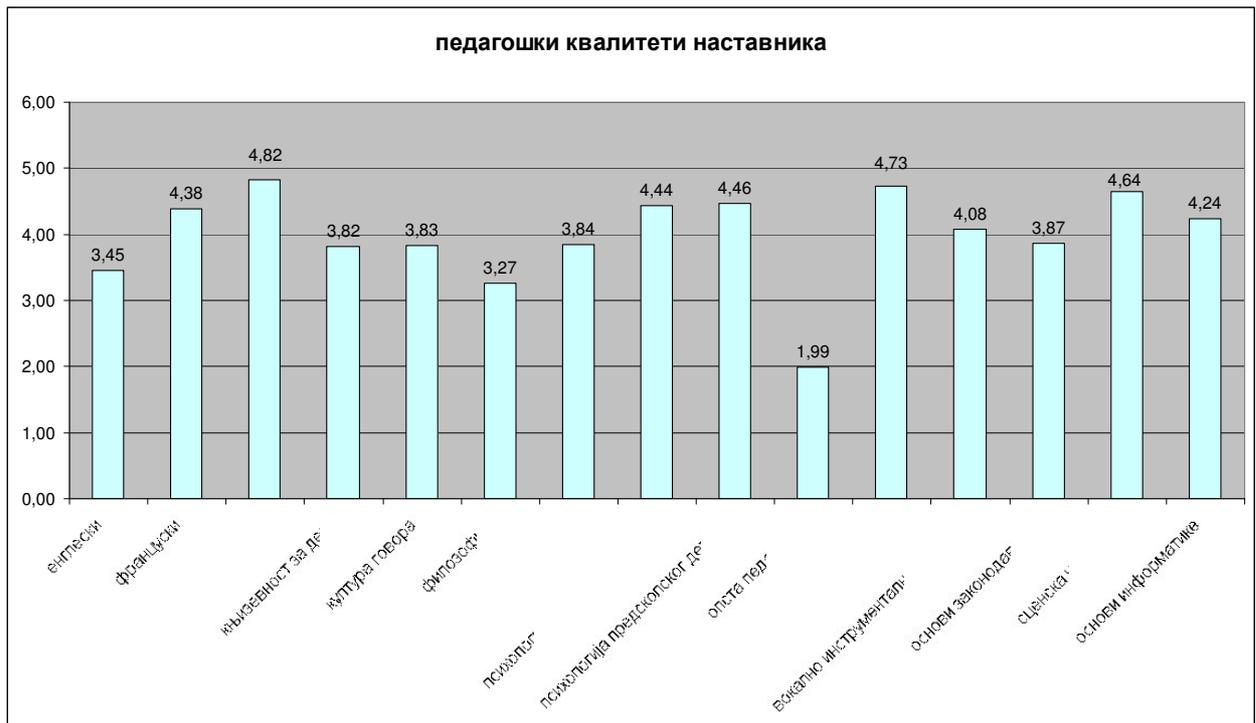
15. Предмет: Основи информатике и рачунарства у образовању**Наставник/сарадник** код кога сам прати -ла/о а) предавања б) вежбе в) практикум

Тошић Бобан

(Име и презиме професора)

Средња оцена **4,24**

1.	Организованост предавања/вежби	4,24		
2.	Припремљеност за часове	4,30		
3.	Прилагођеност обима материје дужини часа	4,28		
4.	Прилагођеност темпа излагања условима наставе и тежини материје	4,20		
5.	Како оцењујете способност разјашњавања тежих појмова појмова и сложеније грађе	4,19		
6.	Разумљивост излагања и јасноћа у објашњавању	4,17		
7.	Стимулисање студентског интересовања за градиво	4,04		
8.	Контакт са студентима у току наставе	4,33		
9.	Спремност за сарадњу са студентима ван редовне наставе	4,27		
10.	Прилагођеност предзнању студената	4,27		
53.	Како у целини оцењујете наставника на овим предавањима/вежбама	4,30		
54.	Како у целини оцењујете предавања/вежбе из овог предмета	4,33		
55.	Предавања/вежбе похађам	а) редовно (> 80 %)	б) повремено (≈ 50 %)	в) ретко (< 30 %)
		79,17%	14,58%	6,25%

УКУПНА СРЕДЊА ОЦЕНА 3,99

Прилог 2 Вредносне оријентације и ставови васпитача према позиву и улози предшколских установа, Васпитни и образовни конструкти просветних радника према деци са развојним сметњама, Компетенције васпитача: актуелно и пројектовано стање.

спец. Мирјана Станковић - Ђорђевић,
Виша школа за образовање васпитача Пирот

ВРЕДНОСНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ И СТАВОВИ ВАСПИТАЧА ПРЕМА ПОЗИВУ И УЛОЗИ ПРЕДШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Истраживање и обраду података за овај текст аутор је урадио уз помоћ тима за реформу Више школе за образовање васпитача Пирот, тим чине: проф.мр Петар Ђорђевић, директор и руководилац тима, проф. мр Зорица Станисављевић - Петровић, проф.мр Данијела Видановић, проф.мр Милован Тодоровић и проф. Бобан Тошић. Текст је интегрални део концепције будућег високошколског образовања васпитача Више школе за образовање вапитача Пирот.

- РЕЗИМЕ -

Васпитачи су пред тешким задатком да што адекватније одговоре на изазов стваралачког развоја човека и будућег друштва. Раскорак између традиционалног поучавања и савремених васпитно-образовних потреба признају сви којих се васпитно-образовни процес дотиче. Циљ нашег истраживања је био да утврдимо актуелне вредносне оријентације и ставове васпитача према сопственом позиву и улози предшколских установа. Истраживање је обухватило намерни узорак од 191 васпитача југоисточне Србије (Пирот, Ниш, Лесковац, Власотинце, Лебане, Грделица, Сурдулица, Бела Паланка, Димитровград, Бабушница), који су током новембра и децембра 2003.године учествовали у истраживању - одговорили на упитник "Вредносне оријентације и ставови васпитача" који је преузет и донекле модификован (прилагођен нашим условима) са Педагошког факултета у Ослу (Факулту оф Едуцатион Оулу, Финланд), аутора А.Пеккаринен, Е.Хујала.

Закључак нашег истраживања је да на теоријском плану - декларативно васпитачи прихватају значај активног учења, подстицања флуентности, флексибилности, дивергенције мишљења код деце, неопходност партнерског односа и развоја активне комуникације са децом, отварање вртића према породици и друштвеној заједници и самим тим и неопходност промене традиционалног концепта васпитања и улоге васпитача, али је још увек веома јака "имплицитна педагогија" - наслеђено схватање о вртићима као "чувалиштима" и "забрањенима" за децу и сопственој улози и задацима - "улити" деци знања уз помоћ меморисања и става "ћути, слушај, гледај" који су "добра" припрема за школу и који ограничавају иницијативу васпитача и спутавају га у стваралачком приступу деци и њиховим развојним потребама.

Кључне речи: васпитач, вредносне оријентације, ставови, активно учење, вртић као отворени систем, традиционални концепт вапитања, савремено васпитање, стваралачки приступ васпитању

Предшколска установа "носи у себи латентну могућност одрастања и поспешивања развоја личности: отварањем за децу различитих социјалних слојева и културних група, извођењем активности за богаћење физичког, социјалног, емоционалног и интелектуалног развоја, наглашавањем аутономије личности као главне вредности у одрастању и васпитању" (А.Марјановић, 1987.).

"Предшколске установе и школа су пред тешким задатком да се што адекватније одазову развојном изазову, да би се стваралачки укључили у развој човека и будућег друштва" (Крамар, 1989.). Раскорак између традиционалног поучавања и развојних потреба признају сви којих се васпитање и образовање дотиче. Проблем је пак, пронаћи начин да се тај раскорак премости.

До сада су учињени знатни напори да се васпитно-образовна пракса вртића приближи развојним потребама детета - самоостварење, развој личног идентитета, односа са другима, подстицање радозналости и дивљења пред чудима света - "нове" Основе програма из 1996. године (које, додуше, никако да постану јединствене), нови - алтернативни програми и пројекти, при том се, чини се, заборавило на "креатора комуникацијског контекста" - васпитача, који би, декларативно требало да оствари све своје плуралистичке везе и интеракције са уметношћу, науком, културом, властитом свешћу и са нужношћу трајног професионалног усавршавања и образовања и развоја вишеструке компетенције - стручне, професионалне и интерперсоналне" (Буразин, 2003.).

Карактеристике педагошког радника за ХХИ век би биле следеће:

- оспособљеност да ради у тиму,
- разумевање и поштовање вредности и разлика других култура,
- поседовање смисла за комуникацију,
- отвореност за промене,
- стручна оспособљеност да помаже у развоју детета,
- поседовање професионалне аутономије,
- освешћеност за континуиран професионални развој током читавог радног века,
- неговање партнерских односа са децом, родитељима и колегама,
- отвореност за нове информационе технологије.

(УНЕСКО и Међународни биро за образовање, 1996.)

У нашој земљи која је у процесу транзиције педагошки радници су приморани да замене старе стереотипе и овладају новим облицима професионалне адаптације и новим стандардима професионалних ставова.

У истраживању које смо спровели покушали смо да сагледамо вредносне оријентације и ставове васпитача везане за њихов позив и улогу предшколских установа, како бисмо, полазећи од њиховог мишљења, могли да кроз рад са будућим васпитачима, користимо позитивна искуства, ставове и мишљења и мењамо ставове који ограничавају прихватање нових, стваралачких, оригиналних искустава и решења везаних за процес васпитања.

Став је "трајно стечена предиспозиција за доследан начин понашања, ... то је неурална и ментална спремност формирана на основу искуства, која има динамички утицај на реаговање појединаца" како каже Олпорт (1969.). Већи број ставова се повезује у један општији став који постаје извор нових односа и ставова и детерминанта за широк обим понашања (Рот, 1983.). Вредности су диспозиције које интензивно и континуирано желимо да остваримо и које подразумевају као карактеристике пожељност, општост и друштвену релевантност. Вредности и ставови се у социјално-психолошком смислу често преклапају (Ајзен, 2001.), вредности имају значајнију и динамичнију улогу од ставова у когнитивно-афективном смислу речи (Рокич, 1973., Хавелка, 1998.).

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Утврдити актуалне вредносне оријентације и ставове васпитача према властитом позиву и улози предшколских установа, ради мењања постојеће васпитно-образовне праксе и, посебно, утицаја на реформу виших школа за образовање васпитача и њихово прерастање у педагошке факултете.

ПОСТУПАК ИСТРАЖИВАЊА - УПИТНИК И УЗОРАК

Наше истраживање је обухватило 191 васпитача из југоисточне Србије, који су током новембра и децембра 2003.године одговорили на упитник "Вредносне оријентације и ставови васпитача у предшколским установама" који је преузет и донекле модификован са Универзитета у Ослу (Факулту оф Едуцатион, Оулу, Финланд) аутора А.Пеккаринена и Е.Хујала. Исти упитник је примењен и у Словенији на Педагошком факултету у Љубљани (М.Батистић, Н.Турншек). Упитник садржи 127 ајтема и за њега смо се одлучили због његове обухватности, али и због могућности упоређивања резултата са финском и словеначком студијом. По својој структури упитник је комбинација скала Терстоновог и Ликертовог типа и садржи ставове о улози и квалитету предшколских установа, улози васпитача, односа васпитача и породице, ставова васпитача о могућим променама постојеће васпитно-образовне праксе и сл.

Као што је напред речено узорак је био намеран и чинио га је 191 васпитач са подручја југоисточне Србије; већина је имала вишу стручну спрему (96,3%), док је веома мали број био са средњом (2,1%) и високом школском спремом (1,6%). Обзиром на године радног стажа највећи проценат васпитача имао је до 10 година радног стажа - 38,74%, од 10 до 20 година радног стажа је било 28,72%, од 20 до 30 година је било 29,84% и преко 30 година 3,14%.

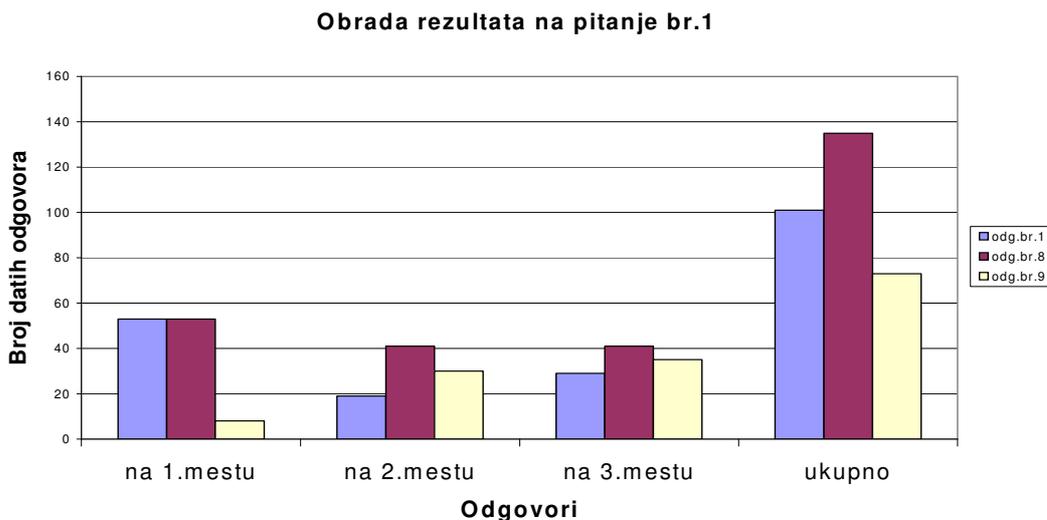
АНАЛИЗА АЈТЕМА - КВАНТИТАТИВНА И КВАЛИТАТИВНА

И Улога дечјих вртића

Од 10 понуђених алтернатива на прва три места васпитачи су сврстали следеће:

1. уче децу да буду независна и самопоуздана,
2. обезбеђују добру припрему за будуће образовање,
3. пружају помоћ родитељима у васпитању и образовању деце.

Табела и графикон бр.1.

Интересантно је да васпитачи ниско вреднују улогу вртића у надокнади недостатака породичног образовања, као и обезбеђивање деци искустава припадања групи или развијање потребне компетенције за демократију. Алтернативе које васпитачи високо вреднују односе се на актуелно стање у вртићима - још увек васпитачи уско - традиционално доживљавају своју улогу - они "чувају" и "подучавају" децу.

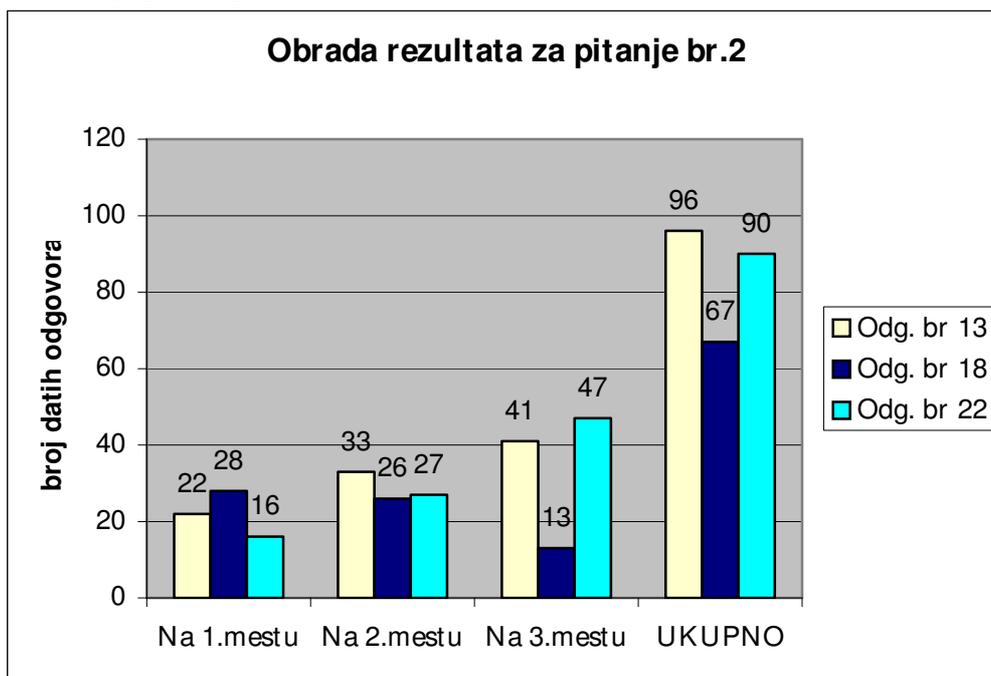
ИИ Аспекти дечјег развоја које вртић подстиче

Од 12 алтернатива васпитачи су највећи значај дали следећим:

На	Одг. бр	УКУПНО
На 1.месту	Одг. бр 8	135
На 2.месту	Одг. бр 1	101
На 3.месту	Одг. бр 9	73

1. креативност,
2. толеранција и поштовање других,
3. самосталност.

Табела и графикон бр.2.

Ниско су вредноване алтернативе које се тичу стицања конкретних знања о свету, стицање културних и хигијенских навика - поставља се питање - у коликој мери вртићи стварно подстичу креативност, толеранцију и самосталност, а колико су то прокламоване вредности које васпитачи априори усвајају, није ли значајна улога вртића припрема за живот и "живот сам" и зашто су те алтернативе ниско вредноване?

ИИИ Елементи који чине квалитет васпитно-образовног рада

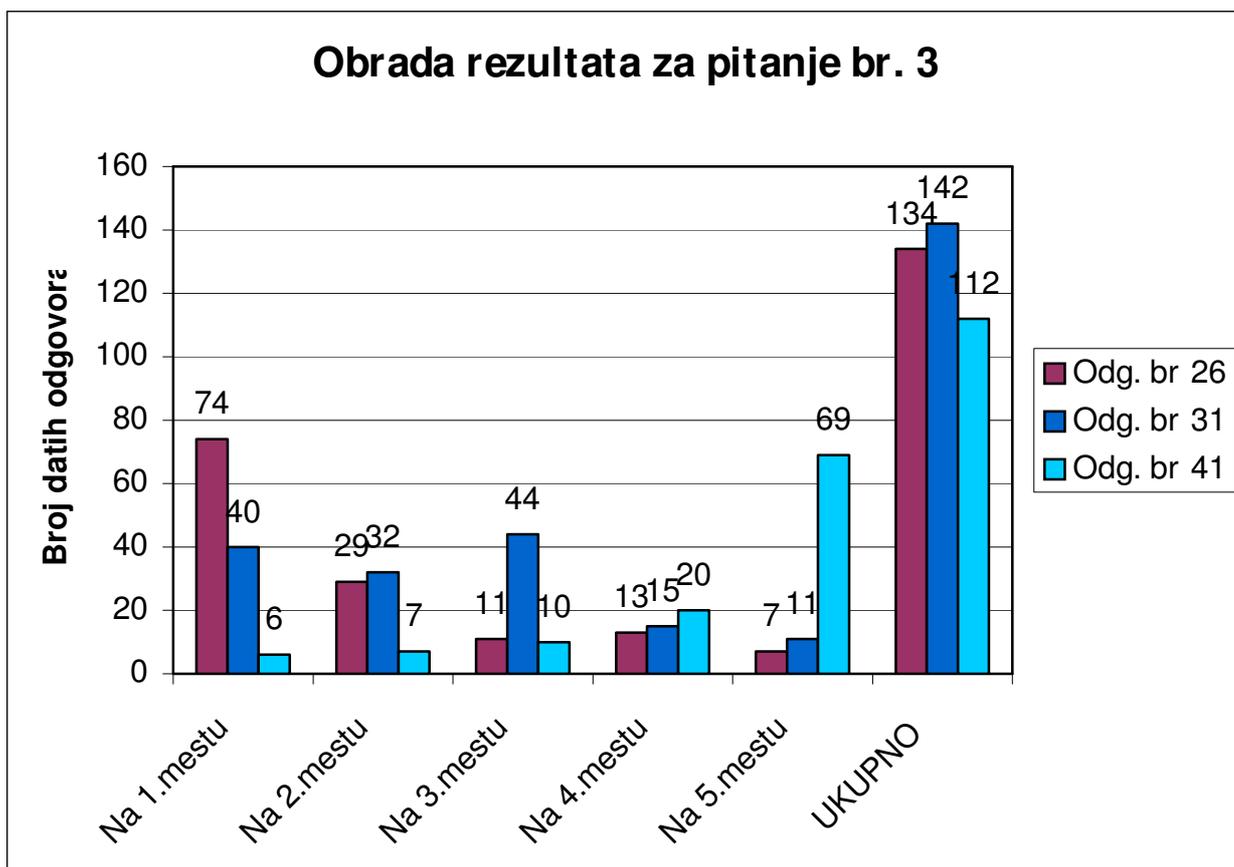
Од 16 алтернатива васпитачи су одабрали као најважније следеће:

1. добра организација у простору,
2. рад у малим групама и индивидуални рад,
3. учешће родитеља

		УКУПНО
На 1. месту	Одг. бр 13	96
На 2. месту	Одг. бр 22	90
На 3. месту	Одг. бр 18	67

Табела и графикон бр.3.

		УКУПНО
На 1. месту	Одг. бр 31	142
На 2. месту	Одг. бр 26	134
На 3. месту	Одг. бр 41	112

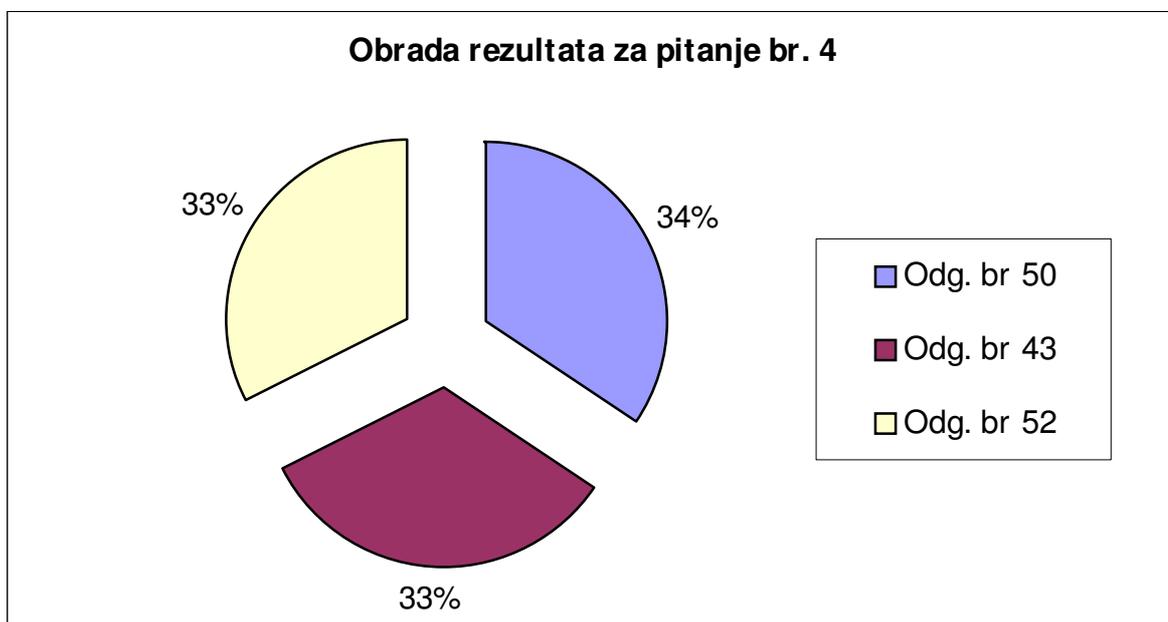
Добра организација у простору, рад у малим групама, као и отварање вртића за родитеље јесу битни за квалитет васпитно-образовног рада и нису још увек присутни у нашим вртићима у довољној мери, али васпитачи ниско вреднују - превиђају алтернативе као што су примена активних метода учења, разноликост и флексибилност курикулума, међусобну сарадњу, евалуацију примене курикулума - закључујемо да васпитачи бирају оне алтернативе које је лакше остварити и које само донекле зависе од њих самих, мање бирају оне за које је неопходно њихово директно ангажовање и професионално усавршавање.

ИВ Најважније особине доброг васпитача

Понуђено је 11 алтернатива; васпитачи су као најважније одабрали следеће - васпитач треба да буде:

1. креативан,
2. добар и воли децу,
3. толерантан и поштује децу.

Табела и графикон бр.4.

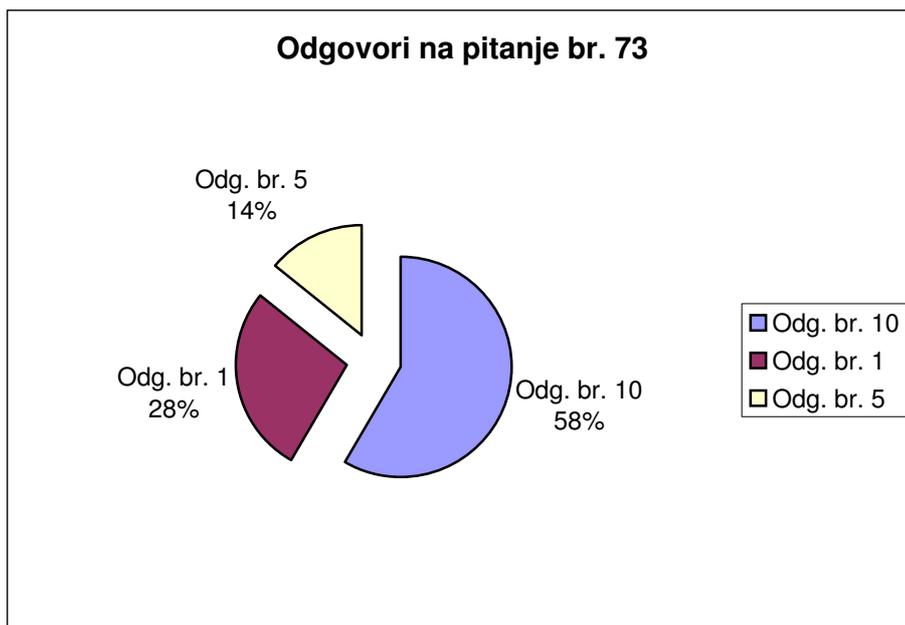
Васпитачи бирају особине које се односе на њихова својства као личности, док запостављају особине везане за стручност и професионалност - да сарађује са родитељима, да је свестран, преноси теоријска знања у праксу. Сматрамо да се ради о устаљеним стереотипима и имплицитној педагогији, која још увек код наших васпитача односи превагу у односу на стручна знања којима би требало да владају.

В Овај ајтем се тиче мишљења васпитача у вези сарадње васпитача и родитеља

На скали од 1 до 10 (1 - родитељи су одговорни за сарадњу, до 10 - одговорност је на васпитачима) васпитачи су у највећем броју одговорност за односе са родитељима пренели на себе; то може да говори у којој мери и да ли васпитачи стварно уважавају родитеље као партнере једнако важне за креирање васпитног процеса и комуникацијског контекста.

Табела и графикон бр.5.

		УКУПНО	У %
На 1. месту	Одг. бр. 10	99	51,8%
На 2. месту	Одг. бр. 1	47	24,6%
На 3. месту	Одг. бр. 5	24	12,6%

ВИ Овај сет ајтема се односи на искуства васпитача са родитељима

1. Родитељи нису у довољној мери обучени за остваривање своје родитељске улоге.
2. Оно што родитељи најпре желе да знају је да ли су њихова деца јела и спавала у вртићу.
3. Родитељи очекују од предшколске установе да образују и дисциплинују децу уместо њих

Табела бр. 6.

		Потпуно се не сл.	Не сла`ем се	Нити једно нити друго	Сла`ем се	Потпуно се сла`ем
Питање	74	9,9%	41,4%	22,0%	16,2%	10,5%
Питање	75	14,7%	8,9%	8,9%	39,8%	27,7%
Питање	76	12,6%	14,7%	17,3%	32,5%	23,0%

Васпитачи, барем већина њих, не сматрају родитеље некомпетентним за родитељски позив, али сматрају да се интерес родитеља за децје активности у вртићу своди на информисање о задовољавању основних потреба и да су родитељска очекивања у вези вртића везана углавном за дисциплиновање и образовање деце; што поново доводи у сумњу став васпитача према родитељима као равноправним партнерима у васпитно-образовном процесу.

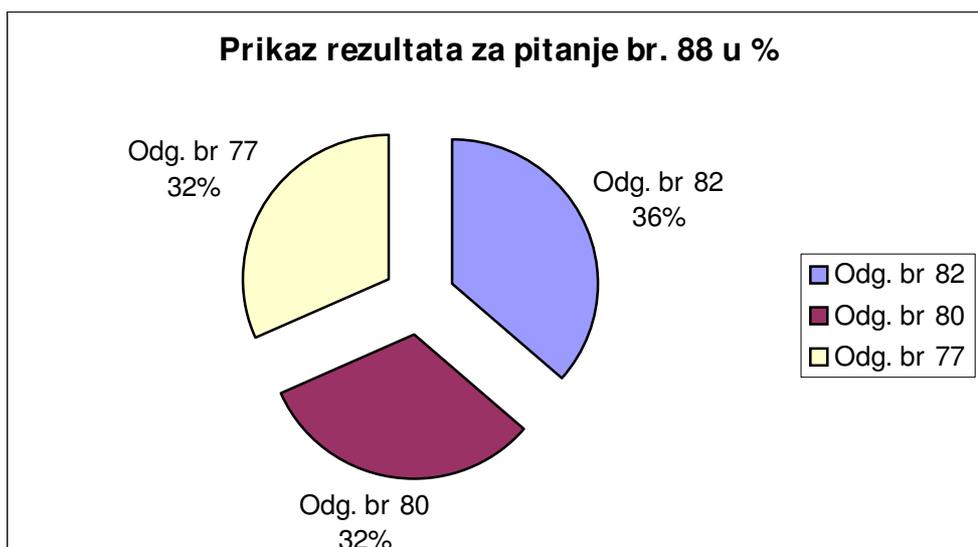
ВИИ Овај сет ајтема се односи на ставове васпитача о особинама које деца стичу код куће од својих родитеља

Од 11 алтернатива васпитачи су као најважније одабрали следеће:

1. толеранција и поштовање других,
2. одговорност,
3. добри манири.

Табела и графикон бр.7.

		УКУПНО
На 1. месту	Одг. бр 82	168
На 2. месту	Одг. бр 80	149
На 3. месту	Одг. бр 77	146

Одабрани ајтеми дефинитивно јесу особине које породично окружење развија, међутим, ово су углавном особине карактера и "доброг васпитања", док се ниско вреднују подстицање свеукупног развоја дететове личности; за те сфере развоја, изгледа, "мандат" имају само "стручна лица" - васпитачи.

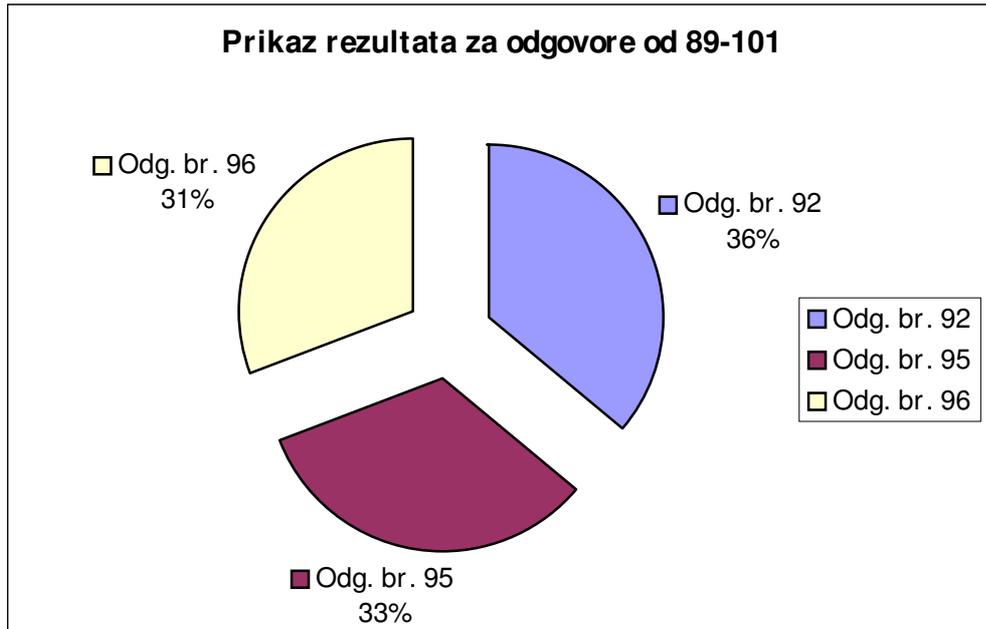
ВИИИ Овај сет ајтема односи се на мишљење васпитача у вези улоге државе (актуалне власти) у побољшању квалитета предшколског васпитања и образовања

Од 13 алтернатива васпитачи су као најважније одабрали следеће:

1. смањење броја деце у васпитним групама,
2. већа и боље опремљена места за игру,
3. још играчака и дидактичког материјала.

Табела и графикон бр.8.

		Изабран
		УКУПНО
На 1. месту	Одг. бр. 92	122
На 2. месту	Одг. бр. 95	112
На 3. месту	Одг. бр. 96	104

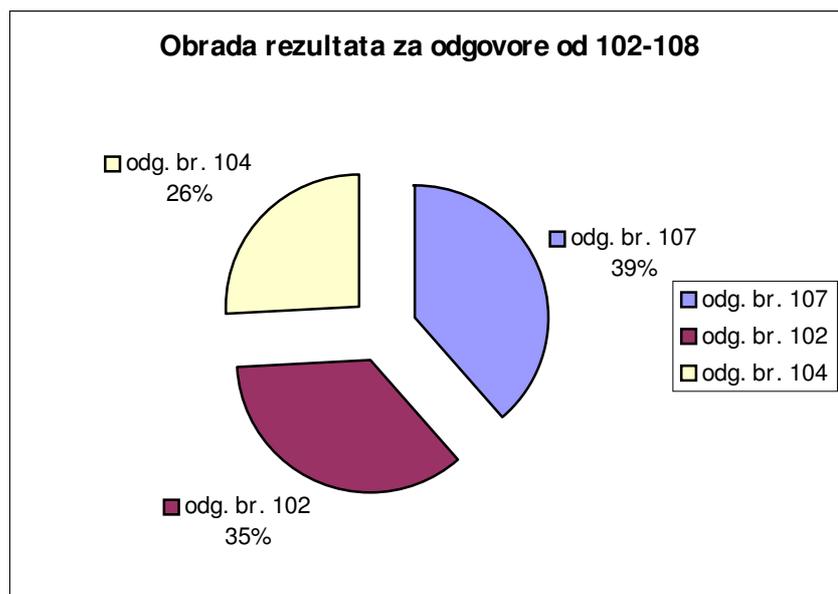
Сматрамо да васпитачи власт доживљавају као извор материјалних давања и у том смислу и њену улогу, док превиђају улогу власти (актуалног Министарства) у измени постојећих законских регулатива, планова и програма и покретања реформе васпитања и образовања у жељеном, позитивном смеру.

ИХ Сет ајтема који се односи на мишљење васпитача о томе шта је неопходно променити у њиховој предшколској установи да би се побољшао квалитет васпитно-образовног процеса

Од 7 алтернатива, васпитачи су као најважније означили следеће:

1. тимски рад особа у вртићима,
2. побољшање организације рада у вртићу,
3. побољшање пословања у вртићу.

Табела и графикон бр. 9.

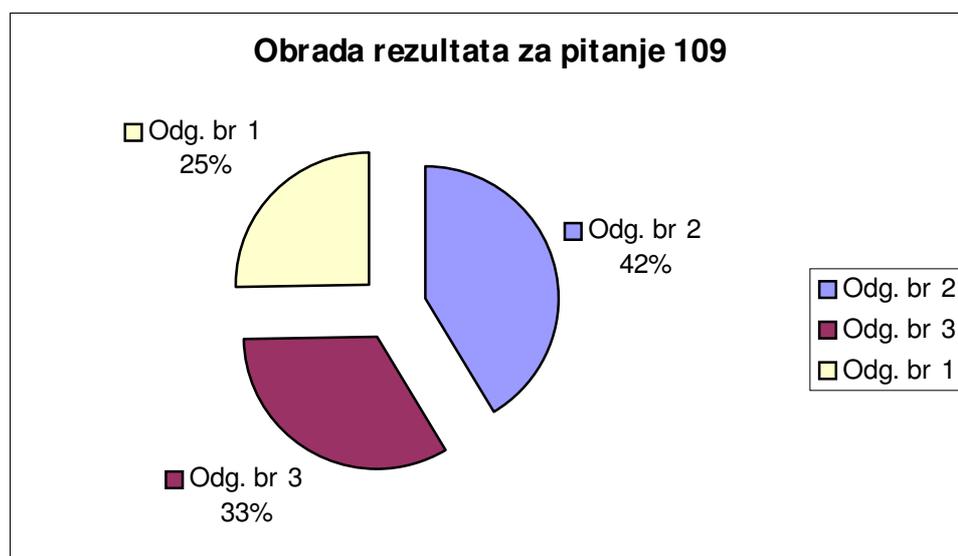
Одабране алтернативе су доста уопштене, декларативне; чини се да васпитачи и даље неког другог сматрају одговорним за позитивне промене у вртићима, ниско вреднују оне алтернативе које подразумевају њихово лично ангажовање и које зависе од њих самих, као што су реорганизација простора у предшколској установи, додатне активности, независно од званичног курикулума, промене у схватањима васпитача и осталог особља у вези деце и образовања и сл.

X Овај ајтем се тиче мишљења васпитача о томе који су чиниоци одговорни за побољшање квалитета васпитања и образовања:

1. Правна држава са добром економијом,
2. предшколске установе са професионалним пословањем, добром организацијом и кадровима или
3. васпитачи као индивидуе са знањем, сопственим мишљењем и добрим понашањем.

Табела и графикон бр.10.

	На 1.месту	На 2.месту	На 3.месту	УКУПНО
Одг. бр 1	72	25	94	191
Одг. бр 2	75	83	33	191
Одг. бр 3	44	83	64	191

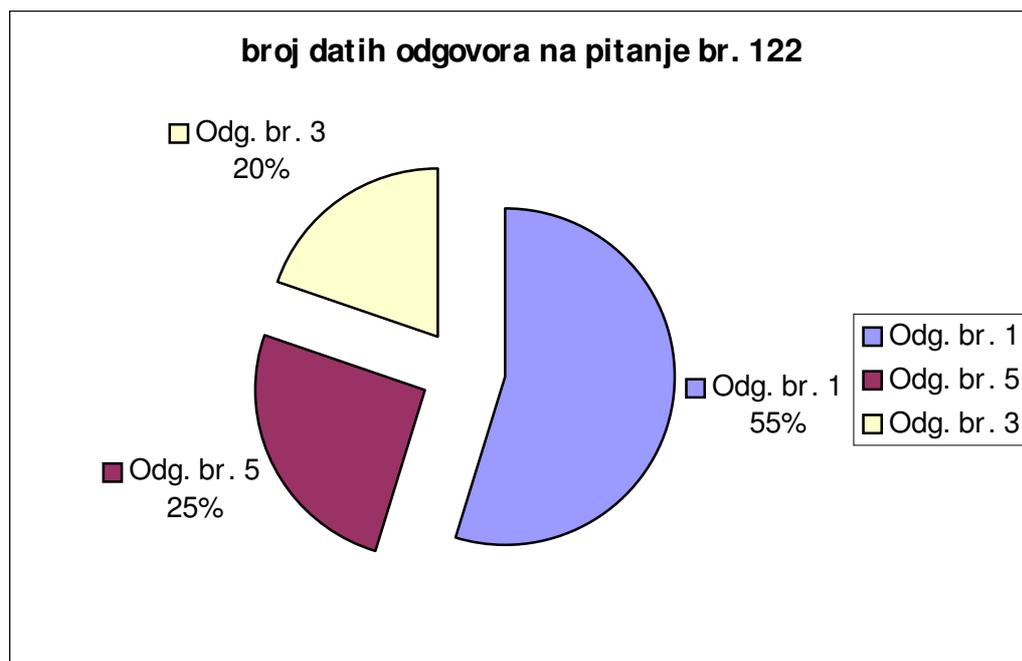
Мишљења су, као што би се и очекивало, подељена. Ипак вртић као васпитно-образовна установа и васпитач, као професионалац, по мишљењу васпитача, имају доминантну улогу. Ово можемо сматрати за добар знак - васпитачи, чини се, схватају свој положај и значај, међутим, ми бисмо могли да закључимо да васпитачи сматрају да се актуална државна власт не бави у довољној мери проблемима васпитања, те да је одговорност за квалитет васпитно-образовног процеса на њима самима.

XII Сет ајтема који се тиче мишљења васпитача о свом личном доприносу у доношењу одлука у вртићу Своју улогу они виде у опремању и украшавању просторија вртића, одлучивању о садржајима прослава и других догађаја, упознавању са иновацијама, пројектима у предшколској установи, планирању свакодневних активности; мања је или никаква улога васпитача у куповини играчака и дидактичког материјала, избору особа са којима би радили, одлучивања о садржају састанака колектива, одлучивању о врстама професионалног усавршавања. Закључујемо да су васпитачи свесни да су им компетенције ограничене и сведене на сопствену групу и одлучивање о свакодневним активностима, док су битне одлуке везане за стручно усавршавање и уопште политику предшколских установа њима недоступне.

XIII Последњи ајтем који ћемо анализирати повезан је са претходним, тиче се задовољства послом на скали од 1 до 10 (од врло задовољан до врло незадовољан)

Табела и графикон бр.12.

		УКУПНО	У %
На 1. месту	Одг. бр. 1	58	30,4%
На 2. месту	Одг. бр. 5	27	14,1%
На 3. месту	Одг. бр. 3	21	11,0%

Задовољство позивом код наших васпитача, уз све тешкоће и ограничења, ипак преовладава, што је сигурно позитивно и даје шансе реформским променама.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Закључак нашег истраживања је да на теоријском плану - декларативно васпитачи прихватају значај активног учења, подстицања флуентности, флексибилности, дивергенције мишљења код деце, неопходност партнерског односа и развоја активне комуникације са децом, отварање вртића према породици и друштвеној заједници и самим тим и неопходност промене традиционалног концепта васпитања и улоге васпитача, али је још увек веома јака "имплицитна педагогија" - наслеђено схватање о вртићима као "чувалиштима" и "забранима" за децу и сопственој улози и задацима - "улити" деци знања уз помоћ меморисања и става "ћути,

слушај, гледај" који су "добра" припрема за школу и који ограничавају иницијативу васпитача и спутавају га у стваралачком приступу деци и њиховим развојним потребама. Такође, васпитачи немају довољно иницијативе за промене у васпитно-образовној пракси, нити у правом смислу уважавају родитеље као партнере у васпитно-образовном процесу. Васпитачи се још увек ослањају на управу вртића, Министарство, државу, као кључне чиниоце који могу довести до промена у сфери васпитања. Све ово кочи непосредне, практичне кораке ка реформским променама, које су, сви признајемо неопходне, али никако да се са њима ухватимо у коштац и да приступимо њиховој реализацији.

Сматрамо да неопходан радикалан захват, радикална промена у окружењу и у односу према свим чиниоцима васпитно-образовног процеса. А. Миљак (2003.) истиче да предшколске установе морају да буду уређене у складу са дечјом природом, а не супротно њој. Суштински је важно променити однос према деци - уместо контроле, надгледања и рестриктивног понашања... неопходно је са дететом успоставити однос поверења, поштовања и сарадње. Васпитач би требало да у сваком тренутку има на уму да је дете свесно и активно, интерактивно биће, богато потенцијалима, које има жељу и потребу, али и компетентност да активно учествује у свом развоју и животу, да утиче на своју околину, да је свако дете личност за себе и да га као такво треба поштовати. Васпитачи би такође, требало да промене став о начину учења детета - дете није пасиван прималац импута из спољашње средине, већ активан учесник у интерперсоналним сусретима и изграђивању сопственог знања. "Дете учи кроз активност, истраживање и расправу са децом и одраслима, активно трансформишући своје односа према окружењу, деци и одраслима са којима је у контакту. Учење није трансмисија знања, од свезнајућег одраслог на незнајућу децу, није непосредна поука деце" (Миљак, 2003.)... одрасли само пружа помоћ и подршку у активном стицању знања.

Промене би требало да захвате и непосредно окружење деце - вртић, радне просторије, саме васпитне групе - скучен простор, режим живота, који није по мери деце и њихових потреба, оскудан дидактички материјал, рестриктивност кретања и избора активности, велики број деце у групи, не доприносе да деца вртић доживљавају као место "заједничког живљења", већ као нужно "чувалиште".

И на крају - а не мање важно, васпитач као професионалац је упућен на сарадњу са свим чиниоцима васпитно-образовног процеса - партнерски однос са родитељима, представницима локалне заједнице, Вишим школама за васпитаче и свима којих се васпитно-образовни процес тиче преставаља темељ успешног васпитно-образовног рада.

У току школовања васпитача важно је развијати вишеструку компетенцију: стручну, професионалну и интерперсоналну. Стручна компетенција је повезана са васпитачевим плуралистичким знањима из многих наука, интерперсонална или васпитачка компетенција је педагошко-психолошка и дидактичко-методичка, персонална компетенција је искуствено доживљавање себе у улози субјекта у току свог школовања и каснијег професионалног ангажовања (Братанић, 2003.).

И да закључимо - уз све тешкоће и проблеме које носи васпитачки позив, васпитачи изражавају задовољство својим позивом, што даје наде да наши васпитачи имају снаге и воље да се на квалитетан начин баве својим позивом, али им је у томе неопходна помоћ - нови курикулуми, додатно стручно усавршавање и, посебно, нова, реформисана школа - педагошки факултети за васпитаче. Ово и јесте био један од циљева ради кога смо се подухватили истраживања вредносних оријентација и ставова васпитача у предшколским установама.

Литература:

1. Ајзен (2001.) према Шрам З. - Вредносне оријентације и структура личности, Педагогија, Београд, бр. 3-4, 2003.
2. Братанић М. - Заједничка потрага за субјектом, Школске новине, Загреб, бр.38, 2000.
3. Буразин С. - Микроваспитни утицаји у дечјем вртићу, Педагогија, Београд, бр. 1, 2003.
4. Буразин С. - У квалитетном вртићу се брже расте, Креативно васпитање, Београд, бр. 9., 2001.
5. Гр. аутора - Какав васпитач треба савременој предшколској установи, ВШОВ Шабац, 1998.
6. Марјановић А. - Дечји вртић као отворени систем, Предшколско дете, Београд, 1987.
7. Миљак А. - Успостава повјерења и сарадње, темељ успјешног ...одгојнообразовног рада, 2003. електрон.извор: www.вртиц.утрина/хр
8. Медоуз С., Кешдан А. - Како помоћи деци да уче, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2000.
9. Олпорт Г. - Склоп и развој личности, Култура, Београд, 1969.
10. Рот Н. - Основи социјалне психологије, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1983.
11. Хавелка Н. - Вредносне оријентације адолесцената: вредности и свест о себи, Настава и васпитање, бр.5, 1998.

спец. Мирјана Станковић - Ђорђевић,
Виша школа за образовање васпитача Пирот
Дом здравља Пирот

ВАСПИТНИ И ОБРАЗОВНИ КОНСТРУКТИ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА ПРЕМА ДЕЦИ СА РАЗВОЈНИМ СМЕТЊАМА

- резиме -

Статистички подаци говоре да у нашој земљи има око 142 000 деце са развојним сметњама (Саве тхе Цхилдрен). Школовање представља велики развојни изазов за сву, а нарочито за децу са посебним потребама. Предшколска установа носи у себи латентну могућност одрастања и поспешивања развоја личности: отварањем за децу различитих друштвених слојева и културних група, наглашавањем аутономије личности као главне вредности у образовању. Школа носи у себи латентну могућност одрастања и поспешивања развоја личности: отварањем за децу различитих друштвених слојева и културних група, наглашавањем аутономије личности као главне вредности у васпитању. Наставници артикулишу активности ученика ради прогресивних промена целокупне личности детета, међутим, код деце са развојним сметњама постоји опасност заостајања у едукативном процесу, док је усамљеност најчешћа секундарна последица хендикепа. Конструкти (Ц. Кели, 1991.) просветних радника - имплицитна педагогија просветних радника одређује њихову професионалну улогу, па и однос према деци са развојним сметњама. Истраживање рађено на случајном узорку од 201 просветног радника општине Пирот показује да је међу просветним радницима присутно свођење детета са хендикепом на "хомо едучандус", као и сложене проблематике ове популације на проблем образовања. Такође, теоријска знања наставника из ове области су још увек недовољна, али је присутна свест о њиховој недовољности. У ставовима наставника и даље су присутни устаљени стереотипи везани за природу хендикепа и могућности рехабилитације. У целини преовладава позитиван став према деци са развојним сметњама, али не и спремност за практичан рад са њима. Неопходно је у приступу овој деци традиционалну каритативно-филантропску парадигму заменити интердисциплинарном - интегративном парадигмом.

Кључне речи: деца са развојним сметњама, едукативни процес, имплицитна педагогија, интердисциплинарно-интегративна парадигма

"И даскали да уче децу од свег срца и да размишљају о њима
и да према њима буду милостиви"

Душанов законик, ХИВ век,
Софијски препис

"Школа је најодговорнија установа у којој се на природан начин изграђује свест о дужности, развијају колективна осећања и формирају способности колективног живота и рада..." (Мандић, 1998.) Школа је "место за откривање непознатог, буђење осећања и социјалних комуникација... Узајамност у комуникацији буди осећања љубави, сарадње и толеранције. То је и смисао школовања током живота" (Ераковић, 2002.).

У васпитно-образовном процесу незаобилазна и најважнија компонента је професионалац - наставник и његове, нужно, вишеструке компетенције: стручне, професионалне, интерперсоналне. Стручне компетенције су повезане са наставниковим плуралистичким знањима из многих наука, интерперсонална компетенција је педагошко-психолошка и дидактичко-методичка, а персонална представља искуствено доживљавање себе у улози субјекта у току школовања и каснијег професионалног ангажовања. Квалитетан наставни кадар какав нам је потребан у новој реформисаној школи подразумева остварене формалне, мање формалне и неформалне критеријуме будућих наставника (Сузић, 2005.). Неформални критеријуми подразумевају ентузијазам, мотивацију за рад са децом, флексибилност, креативност и визију. Проф.др Сузић сматра да деца ове критеријуме "осећају шестим чулом и врло високо их вреднују". Управо ови квалитети су и најважнији у раду са децом са сметњама у развоју.

Школа треба да буде тако организована да сваком детету омогући напредовање према сопственим

могућностима. Наставници треба да артикулишу активности ученика ради прогресивних промена целокупне личности детета, уз индивидуалан приступ сваком детету. Конвенција о правима детета (1989.) гарантује право сваког детета на образовање под једнаким условима. Циљ образовања деце са посебним потребама је омогућавање оптималног развоја и свођење на минимум негативних последица њихове развојне сметње. Пракса, међутим, демантује ово декларативно право. "Дете које је на било који начин ометено у психофизичком развоју у опасности је да у већем или мањем степену заостане у образовању" (Р.Шекспир1979.). Са друге стране, усамљеност, емоционална неравнотежа, низак ниво самопоштовања су најчешће секундарне последице хендикепа.

По подацима Светске здравствене организације, око 10% опште популације има посебне потребе. Неслужбени подаци (Саве тхе Цхилдрен) говоре да у садашњој државној заједници СЦГ има око 142 700 деце са посебним потребама (Ниш, 2001.год.). Истраживања која су рађена на нашим просторима - Станчић, 1982., Хрњица, 1983., 2003. говоре о око 13% деце са развојним сметњама у нашим основним школама - гранични случајеви, деца са специфичним сензорним и телесним сметњама, са хроничним болестима, са тешкоћама у развоју говора...Овај број указује на неопходност већег и значајнијег ангажовања, како шире и локалне друштвене заједнице, тако и професионалаца на решавању проблема лица, односно деце са посебним потребама и њихових породица.

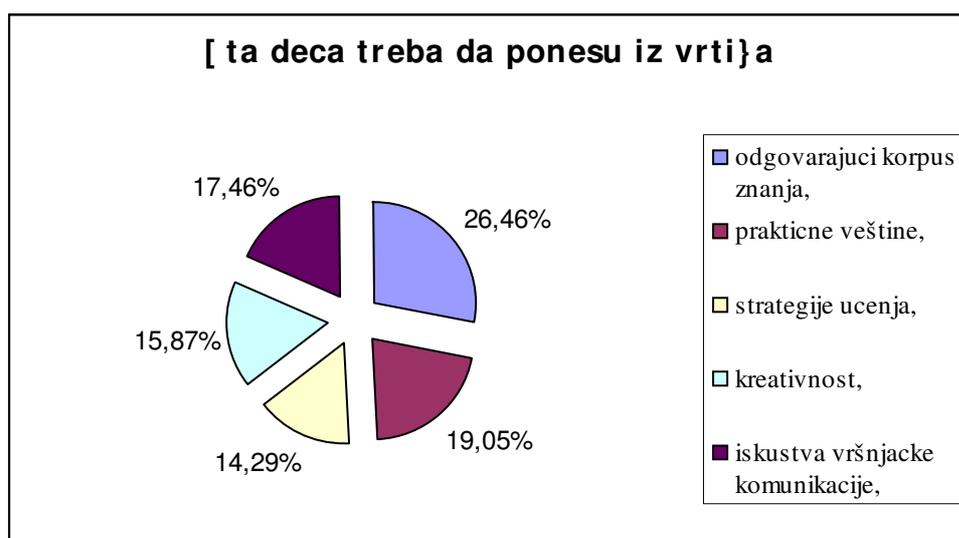
Веома често рад са овом категоријом деце препуштен је ентузијазму и доброј вољи наставника. Устаљени и наслеђени конструкти (Ц.Кели, 1996.) - имлицитна педагогија, недовољна знања и искуства постају препрека у раду са децом са лакшим развојним сметњама у вртићима и школи.

Циљ нашег истраживања је био да утврдимо конструкте - ставове и искуства просветних радника - васпитача, учитеља, наставника према деци са развојним сметњама. Истраживање је обухватило случајни узорак од 201 просветног радника општине Пирот који су током новембра 2004. године одговорили на упитник затвореног типа "Ставови и искуства просветних радника према деци са развојним сметњама" који је конструисан за потребе овог истраживања.

Структура узорка обзиром на ниво образовања: васпитачи - 29,74%, учитељи - 18,46%, наставници - 23,59% и професори - 28,29%. Обзиром на године стажа - до 10 година - 29,35%, од 10 од 20 година - 30,43%, од 20 до 30 година - 22,46% и преко 30 година 17,76%.

РЕЗУЛТАТИ

1. Шта је најважније што деца треба да понесу из вртића - школе:

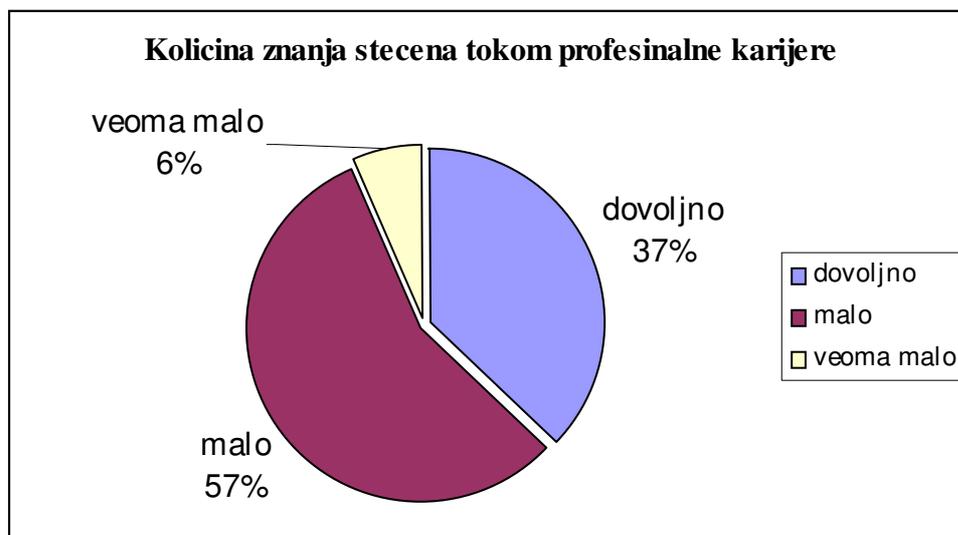
Деца са развојним сметњама су у школи, па и у вртићу, пре свега "хомо едуцандус" - најважнији резултати ангажовања наставника су стечена знања, а мерило успеха наставника је школски успех ученика.

2. Деца којој се васпитачи - учитељи највише посвећују:

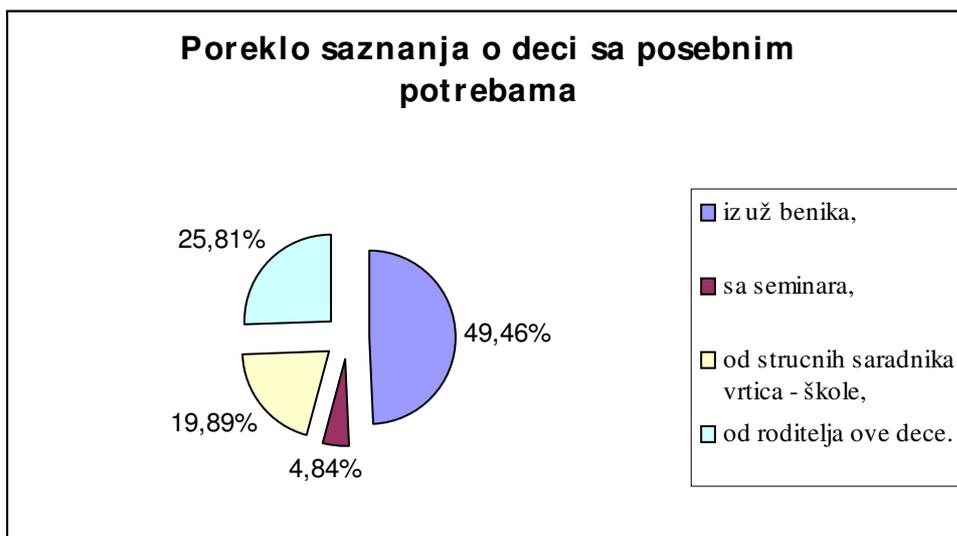
Наставници декларативно придају значај проблематици деце са развојним сметњама у едукативном процесу, али је настава и даље традиционална и упућена "педагошком просеку".

3. Количина знања стечена током професионалне каријере:

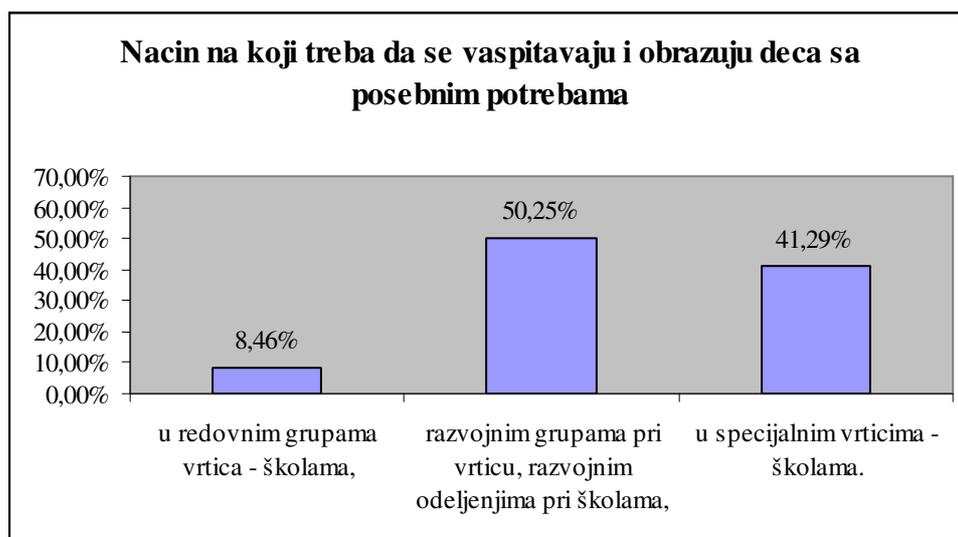
Свест наставника о недостатности њихових знања о деци са посебним потребама је присутна, што оправдава потребу увођења додатних едукација на струковним студијама, као и едукативних програма (ин-сервиса) за активно наставно особље.

4. Порекло saznanja o deci sa posebnim potrebama:

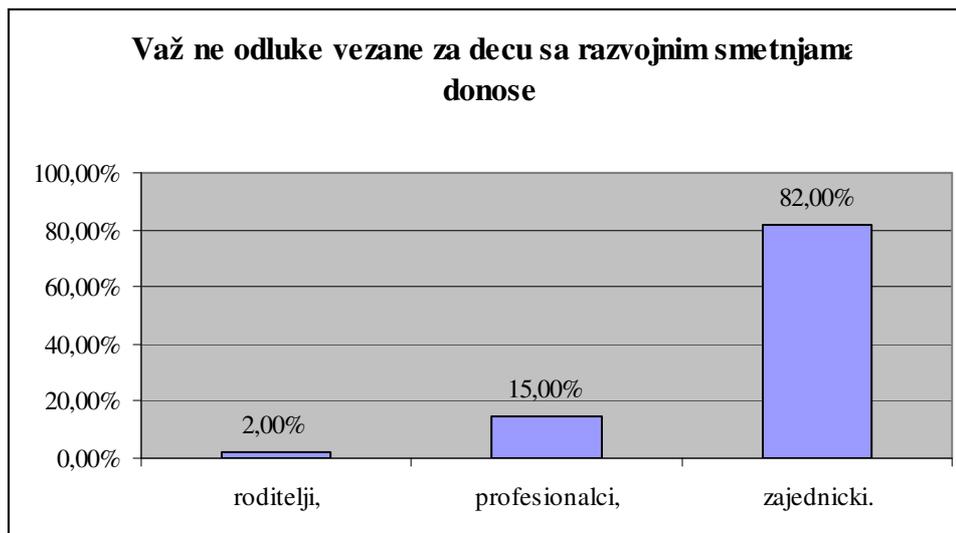
Знање наставника о деци са тешкоћама у развоју је књишко, неопходно је подстицати стручно усавршавање - путем семинара, едукација, али и подстицати развој партнерских односа наставник - родитељ - стручни сарадници.

5. Начин на који треба да се васпитавају и образују деца са посебним потребама:

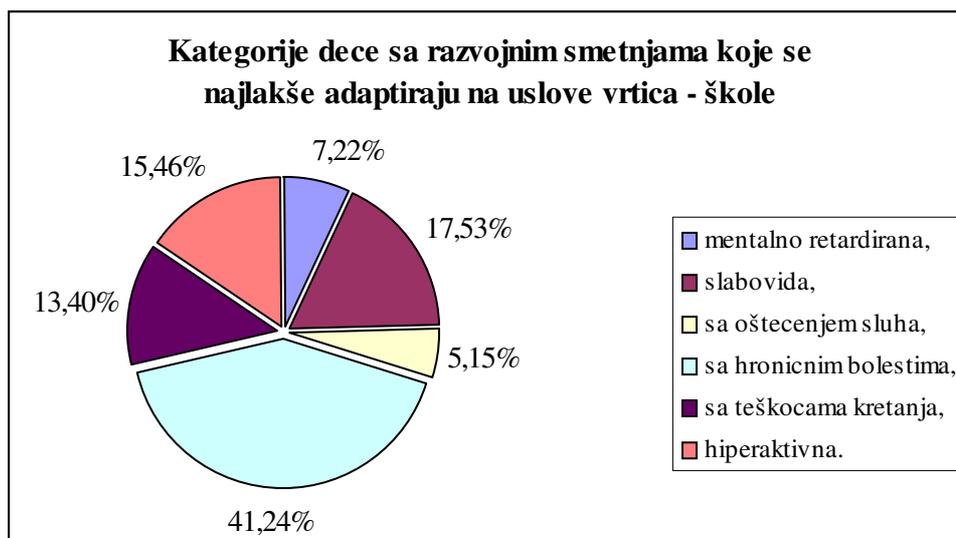
Код просветних радника још увек преовладава традиционално схватање да редовна школа није место за децу са развојним сметњама које се веома тешко и споро мења, без обзира на претпостављена теоријска знања о значају интеграције деце са тешкоћама у развоју.

6. Важне одлуке везане за децу са развојним сметњама доносе:

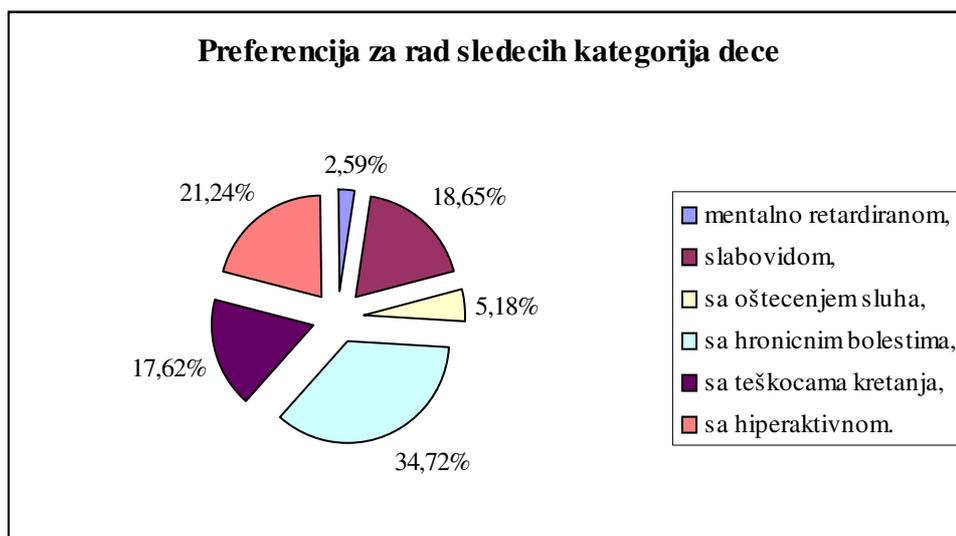
Наставници не увиђају и не придају значај родитељима у доношењу важних одлука за дете - родитељ најбоље познаје своје дете и за њега је највише заинтересован.

7. Категорије деце са развојним сметњама које се најлакше адаптирају на услове вртића - школе:

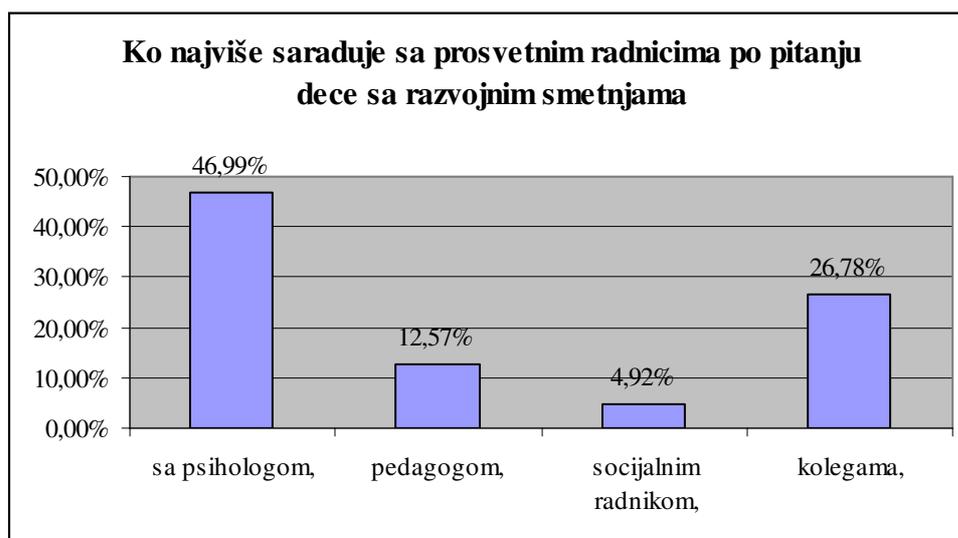
Просветни радници подржавају устаљене стереотипе - лакше се по њима адаптирају на школу и хиперактивна и слабовида деца, док се деца ниже интелигенције и са оштећењима слуха сматрају мање адаптабилним - не увиђа се значај индивидуалног приступа.

8. Преференција за рад следећих категорија деце:

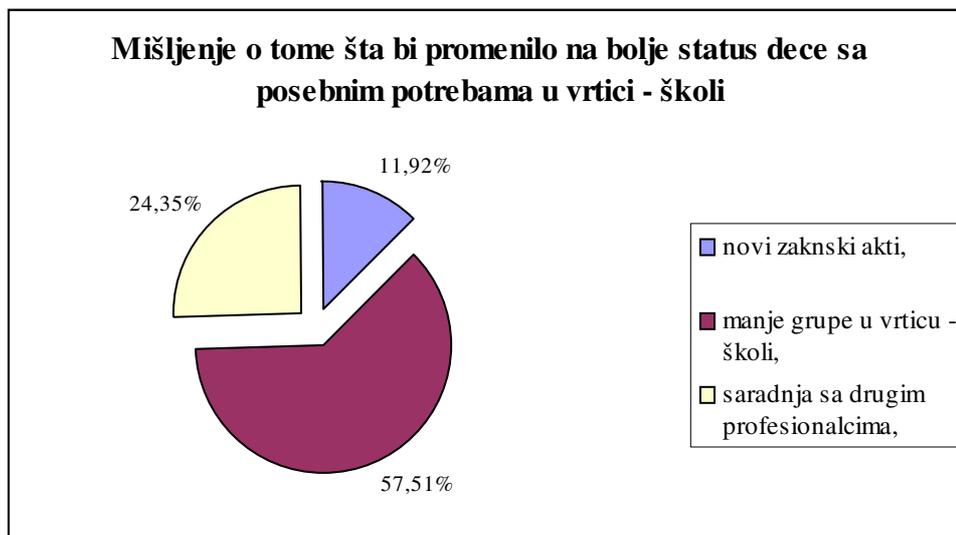
И код преференција за непосредни рад са децом са тешкоћама у развоју просветни радници дају предност деци са хроничним болестима, а најмање желе да раде са децом ниже интелигенције и децом оштећеног слуха

9. Ко највише сарађује са просветним радницима по питању деце са развојним сметњама:

Изгледа да су, по мишљењу просветних радника из нашег узорка, за рад са децом са тешкоћама у развоју најпријемчивији психолози или они имају највише знања за рад са овом децом, тек, са њима просветни радници највише комуницирају по питању деце са тешкоћама у развоју - неопходно је укључити све стручне сараднике у тим који ради са дететом са тешкоћама у развоју.

10. Мишљење о томе шта би променило на боље статус деце са посебним потребама у вртићи - школи:

Просветни радници углавном бољи статус деце са развојним сметњама везују за формална решења као што је мањи број деце у групи - разреду или нова законска акта, мање придају значај тимском раду који је неопходан и незаменљив у раду са овом децом.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Наше истраживање је потврдило очекиване резултате - код наших просветних радника (барем у испитиваном узорку) још увек постоји социјална дистанца према особама - деци са посебним потребама. Декларативно прихватање концепта инклузије деце са развојним сметњама нема практичне импликације - још увек зависи од ентузијазма и личне заинтересованости самих просветних радника.

Јавна промоција рада са децом са сметњама у развоју и њиховим родитељима, као и њихових права је неопходна, обзиром да још не постоје адекватни услови за подстицање развоја ове деце, а према њиховим могућностима и специфичностима. Друштвена заједница, као и просветни радници, све више показује спремност за прихватање деце са развојним сметњама, али истовремено постоји страх и осећање некомпетентности код професионалаца и заинтересованих лаика у раду са децом са развојним сметњама.

Претходне стратегије задовољавања потреба деце са развојним сметњама нису се показале адекватним (модел милосрђа, медицински модел и сл.). Савремена психологија и дефектологија се залажу за холистички - интердисциплинарни приступ у коме се квалитет живота деце са посебним потребама не сагледава индивидуално, већ на ширем друштвеном плану. Интеграција деце са развојним сметњама има наглашену еволутивну компоненту - подстицање и остваривање свих расположивих потенцијала и прихватање ове деце као равноправних и једнаковредних чланова друштва.

У демократском друштву, каквом тежимо, један од показатеља нивоа развијености демократије је и степен у коме сви имају једнаку прилику да учествују у друштвеном животу.

Данас се све више смањује јаз између ткз. специјалних и редовних школа, обзиром да је

тенденција савремене дефектолошке васпитно-образовне праксе што мање одвајање детета од породице и неометених вршњака.

"Из првобитне оријентације на утврђивање врсте и тежине хендикепа, као основе за образовање у специјалним школама, прешло се на утврђивање посебних образовних потреба произашлих из узајамног деловања личних, породичних и ширих срединских фактора." (Хрњица, 1997.). Постоји значајан раскорак између образовних постигнућа и образовних могућности деце са развојним сметњама. Овај раскорак може да се премости додатним интервентним програмима, ментално-хигијенским радом са децом и њиховим породицама, израдом специјализованих учила, прилагођенох уџбеника и сл.

Систем образовања и васпитања деце са развојним сметњама у нашој земљи декларативно промовише једнака права на школовање све, па и деце са посебним потребама. То је хоризонталан модел са три основна паралелна система и идејом о могућности преласка из једног система у други. То су:

- инклузивни систем, укључивање деце у вршњачке групе, где се ради по редовним програмима уз додатну подршку и помоћ овој деци,
- интегративни систем са посебним васпитно-образовним групама у систему редовних група, где са децом раде дефектолози по посебним програмима и средствима прилагођеним деци, а интеграција се остварује кроз неке заједничке активности и
- систем специјалног васпитања и образовања у специјалним школама, намењен деци са тежим оштећењима.

Идеја интеграције деце предшколског узраста се реализовала стварањем развојних - транзиторних група при редовним вртићима. Ове групе имају мањи број деце, специфичне програме по којима раде; уз васпитаче, ради превазилажења специфичних сметњи, са децом раде и дефектолози, деца се повремено укључују у активности са децом из редовних група. Развојне групе би на тај начин биле мост ка редовном школовању. Међутим, у пракси, транзиторне групе окупљају децу са озбиљним тешкоћама у развоју, која ради својих ограничења не могу да прате програме школа и која остају у групи и више година, што зависи најчешће од добре воље и мотивације васпитача и родитеља и где су деца изолована.

Дугоочекивана реформа образовања требало би да омогући изградњу система образовања и бриге за децу са посебним потребама као целовитог система који ће се вертикално простирати од предшколског до средњошколског образовања. Овај систем би се базирао на следећим принципима:

- развој сваког детета треба планирати и подстицати према његовим индивидуалним потребама и снагама,
- свако дете има право да се образује, васпитава и буде социјално заштићено у адекватним установама намењеним деци,
- пракса треба да буде развојно примерена узрасту и индивидуалности детета, као и статусу његове породице.

Нова "школа по мери детета" са аспекта рада са децом са развојним сметњама подразумева модел инклузије сагласан личности детета у целини - не само едукација, већ и подстицање осећања компетентности, сигурности и самопоштовања деце и њихових породица. Ово захтева и нов профил просветног радника, додатне едукације, као и интердисциплинарни приступ у раду са децом са тешкоћама у развоју.

The educational constructs of educational workers towards the children with developmental disabilities

- summary -

According to the statistical data, in our country there are approximately 142 000 children with developmental disabilities (Save the Children). The education of all the children presents a great challenge, and especially of those with special needs. The pre-school institution carries within itself the opportunity of growing up and improving the personal development. That can be done by giving the children an access to the different social and cultural groups with an emphasis on the personal autonomy as being of greatest significance in education. Teachers articulate the activities of pupils in order to the progressive changes of a child's personality. However, with the children with developmental disabilities there is a danger of being behindhand in the process of education, while loneliness is the second, most common consequence of the handicap. Constructs of the educational workers - the implicit pedagogics of the educational workers determines their professional role, as well as their relationship with the children with developmental disabilities. The random sample poll done among 201 educational worker in Pirot municipality tells us that the educational workers reduce children to "homo educandus", as well as the complex problems of this population

to the problem of education. The theoretical knowledge of teachers in this area is still inadequate, but there is an awareness of it. There are still stereotypic opinions among teachers concerning the nature of the handicap and possibilities of rehabilitation.

Generally, there is a positive attitude towards the children with developmental disabilities, but teachers are not ready to work with them practically.

It is necessary when approaching these children, to change traditional charity-philanthropic paradigm for one in interdisciplinary bases - an integrative paradigm.

Key words: children with developmental disabilities, implicit pedagogic, education, interdisciplinary-integrative paradigm

Литература:

1. Данијелс Е., Стафорд К. (2001.): Интеграција деце са посебним потребама, Центар за интерактивну педагогију, Београд
2. Дејвис Х. (1996.): Саветовање родитеља деце хронично оболеле или деце ометене у развоју, ИМД, Београд
3. Ераковић Т. (2002.): Ментална хигијена у школи и примарна превенција са аспекта развијања толерантних односа, Наша школа, Бања Лука
4. Мандић П., Радовановић Д. (1998.): Увод у општу и информатичку педагогију, Учитељски факултет, Београд
5. Станковић - Ђорђевић М. (2002.): Деца са посебним потребама, ВШОВ Пирот
6. Станковић - Ђорђевић М. (2003.): Сви заједно, ВШОВ Пирот
7. Станковић - Ђорђевић М. (као коаутор) (2005.): Особе са хендикепом - права, могућности и развој, ОГИ, Ниш
8. Станчић Д. (1985.): Дјеца са тешкоћама у развоју у ОШ, Дефектолошки факултет, Загреб
9. Хрњица С. (1997.): Дете са развојним сметњама у ОШ, Учитељски факултет, Београд
10. Хрњица С. (2001.): Материјал са семинара Саве тхе цхилдрен, Нишка бања
11. Шекспир Р. (1979.): Психологија ометених у развоју, Нолит, Београд

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА: АКТУАЛНО И ПРОЈЕКТОВАНО СТАЊЕ

РЕЗИМЕ

Интенција савременог друштва је да образовање васпитача прати демократска начела и да у центар интересовања стави дете са свим његовим специфичностима и даровима. Током школовања васпитача неопходно је развијати вишеструке компетенције: стручне, персоналне и интерперсоналне. Стручне компетенције будући васпитачи ће градити путем нових савремених и међусобом повезаних програмских садржаја, чији ће креатори делом бити сами студенти, уз вертикалну и хоризонталну отвореност студија, али и промену методологије - активно-партиципативно учење. Интерперсоналне и персоналне компетенције нове студије ће омогућити студентима путем хуманистичког приступа теорији и пракси предшколског васпитања, неговањем партнерских односа професор - студент. Нагласак треба ставити на оспособљавање васпитача за двосмерну комуникацију, уважавањем сугестија, мишљења и искустава студената, уз поштовање и равноправан став према њиховој личности.

Нове студије за васпитаче треба да буду отворене за потребе студената, али и друштва - одатле основна парадигма високих студија за васпитаче мора да буде хуманистичко-конструктивистичка, што подразумева промене конструката професионалаца који се баве образовањем будућих васпитача, што ће сигурно бити један од главних изазова реформе високих школа, па и студија за васпитаче.

Кључне речи: демократска начела, компетенције васпитача, партнерски односи, хуманистичко-конструктивистички приступ

"Наставник је кључ на коме су падале реформе образовања" В.Џејмс

"У предшколском периоду почиње основна социјализација, сакупљење когнитивних искустава и стварање оптималних услова за развијање виших менталних функција" (Маринковић, 1995.).

Предшколска установа је снажан посредник између друштвене средине и детета. На предшколском узрасту деца уче "спонтано-реактивно" и "дете учи у оној мери у којој је програм васпитача и његов програм" (Виготски, 1982.). Задатак васпитача је да "детету отвори свет уметности речи и звукова,... то важи и за науку; задатак је у томе да се дете доведе до науке... делујући у "Зони наредног развоја" (Виготски, 1971.).

Данашњи васпитачи су у веома деликатном положају - сами васпитавани и образовани на традиционалном моделу учења који познаје само један тип социјалних односа - од учитеља ка ученику и који негује ауторитарност и рецептиван став ученика, треба да са својим васпитаницима граде односе партнерства, при чему се "уважавају стварне могућности деце и у складу са њима предлажу заједничке активности" (Миљак, 1997.), а сам васпитач има улогу "организатора, човека који мотивише, иницира, моделира, помаже, истражује, прати, усмерава, трага за новим видовима организације, налазећи и сам задовољство у својој креативности и креативности својих васпитаника" (Маринковић, 1995.).

Наша (скромна) досадашња истраживања (Станковић-Ђорђевић, 2004., Станковић-Ђорђевић, 2005.) говоре да на теоријском плану, декларативно, васпитачи прихватају неопходност промене традиционалног концепта васпитања и улоге васпитача, али је још увек јака "имплицитна педагогија" - наслеђено схватање о вртићима као "чуваљштима" и "забранима" за децу и сопственој улози и задацима.

Интенција савременог друштва је да образовање васпитача прати демократска начела и да у центар интересовања стави дете са свим његовим специфичностима и даровима на принципима активног-партиципативног учења. Као и наше друштво у целини и више школе за образовање васпитача су у процесу транзиције; да бисмо у овом процесу били што успешнији сматрамо да треба поћи од базе - од самих васпитача који су прошли иницијално образовање по "старом" програму и "пекли" свој занат у непосредном раду са децом. У ту сврху смо урадили краће истраживање на узорку васпитача Пиротског округа (N=91). Упитник под називом "Васпитачи: припремљеност за позив" се односио на ставове и оцене васпитача везане за различите аспекте личног иницијалног образовања. Упитник је ради лакше обраде био затвореног типа, а ради боље транспарентности на нивоу дескриптивне статистике.

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Утврдити ставове васпитача према свом иницијалном образовању на вишим школама за образовање васпитача ради прогресивних промена васпитно-образовне праксе и што успешнијег прерастања виших школа за васпитаче у високе струковне студије за васпитаче.

УЗОРАК

Узорак су чиниле васпитачице Пиротског округа (општине Пирот, Бела Паланка, Димитровград, Бабушница) - укупно 91 - скоро све имају вишу школску спрему, обзиром на стаж - са стажом до 10 год. - 44%, од 10 до 20 год. - 24,2%, од 20 до 30 год. - 24,2% и преко 30 год. - 7,7%.

АНАЛИЗА АЈТЕМА

1. Оцена на скали од један до пет иницијалног образовања на ВШОВ (Педагошким академијама) као припреме за позив:

Као што видимо васпитачи из нашег узорка дају углавном високе оцене свом иницијалном образовању - да ли је то реална оцена или више идеализована слика - кроз разговоре са васпитачима преовладава носталгично сећање на средње школе за васпитаче, што је, чини нам се, условило овако високо вредновање иницијалног образовања.

2. Количина опште-образовног знања које су васпитачи понели из ВШОВ:

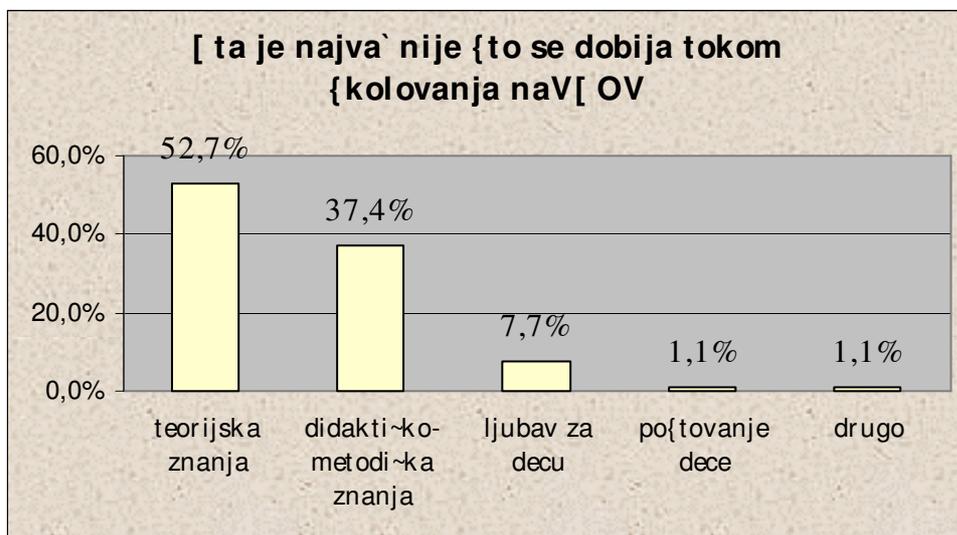
Још једна позитивна оцена - васпитачи из нашег узорка сматрају да више школе за васпитаче дају довољно "добра" опште-образовна знања - при том смо дискутујући са васпитачима дошли до закључка да наше "старе" више школе, по њиховој оцени, нуде више општег образовања него неке друге струковне студије.

3. Оцена нивоа дидактичко-методичких знања стечених на ВШОВ:

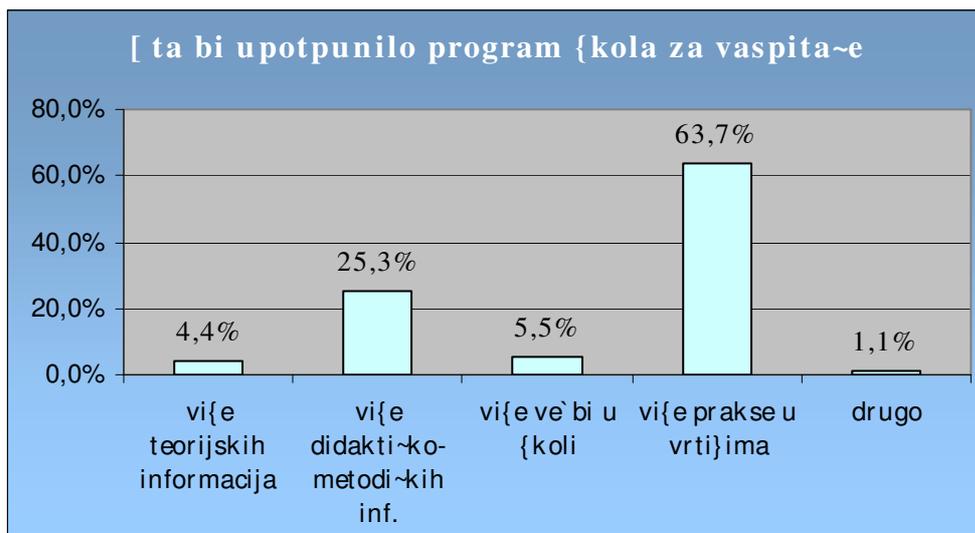
И што се тиче пружања дидактичко-методичких знања већина васпитача има високо мишљење о ВШОВ - али, јавља се четвртина оних који не мисле да су иницијалним образовањем стекли довољну количину ових знања - чини се да критички став, замењује место идеализованог мишљења о вишим школама.

4. Мишљење васпитача о томе шта је најважније што су добили школовањем на ВШОВ:

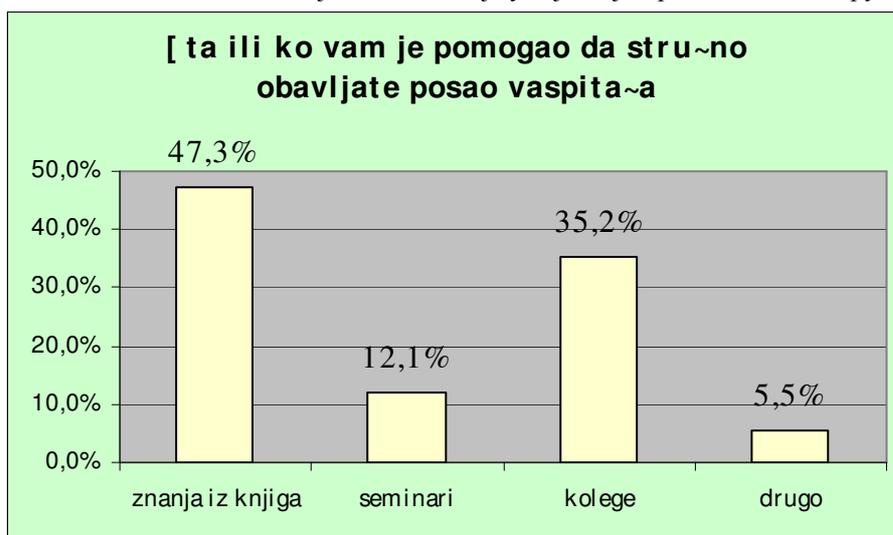
Овај ајтем показује да васпитачи увиђају да је њихово образовање подстицало углавном професионалне компетенције - теоријска и дидактичко-методичка знања, а мање или ни мало интерперсоналне и персоналне компетенције - ваљда се подразумевало да се ове компетенције развију спонтано током живота и саме професионалне каријере васпитача.

5. Мишљење васпитача о томе шта би употпунило и побољшало програме школа за васпитаче:

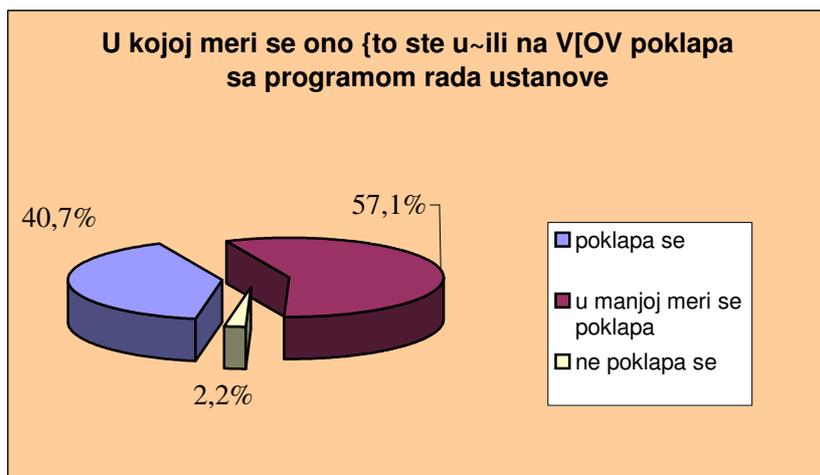
Висок проценат васпитача увиђа своју некомпетенцију на почетку професионалне каријере управо у недостатку професионалне праксе у самим вртићима, те се питамо да ли су били у довољној мери опремљени и дидактичко-методичким знањима, која се, знамо, не стичу поучавањем ex cathedra.

6. Став васпитача о томе ко је или шта им је у највећој мери помогло да стручно обављају посао васпитача:

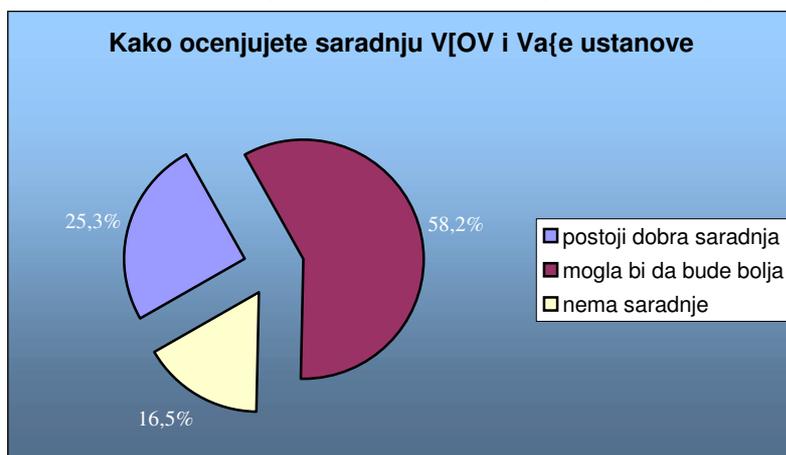
Овде су ставови подељени, али висок проценат васпитача даје предност теоријским знањима, као и помоћи колега што указује на осећање некомпетентности - неприпремљености за позив - једно су теоријска знања, а сасвим друго деца (весела, радознала, жељна интеракције...) кад се нађемо "очи у очи" са њима - на то "старе" школе за васпитаче изгледа нису припремале своје студенте.

7. Мишљење васпитача о томе у којој мери програм рада школа за васпитаче подржава програм рада предшколских установа:

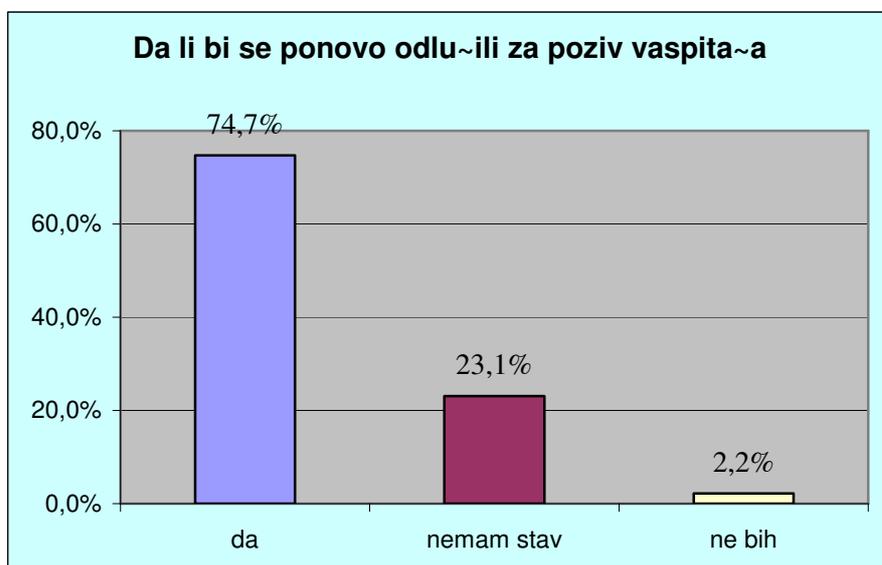
Више од половине наших испитаника сматра да оно што уче школе за васпитаче није у функцији онога што се стварно одвија у предшколским установама - стари наставни програми виших школа одавно су изгубили корак са "Новим основама програма...", ако их уопште можемо сматрати новим после десет година примене.

8. Оцена васпитача о сарадњи виших школа и предшколских установа као наставне базе:

Мишљења су подељена, али је очигледно да васпитачи очекују бољу и блискију сарадњу са школама из којих су потекли.

9. Степен задовољства позивом - да ли би се, да поново бирају занимање, одлучили за исти позив:

Висок проценат васпитача који уз све тешкоће које собом носи овај позив и даље свој позив смтрају правим избором говори о томе да професионална каријера сама по себи развија код наших васпитача и интерперсоналне - емоционалне и социјалне компетенције - "љубав за позив".

ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Истраживање које смо спровели је наставак напора Више школе за образовање васпитача у Пироту да што подробније испита актуалну васпитно-образовну праксу и темељно се припреми за будућу реформу и одговори захтевима образовања васпитача за 21. век.

Током истраживања смо дошли до следећих резултата:

- постоје ограничења васпитача у дидактичко-методичкој припремљености за позив,
- присутно је осећање некомпетентности везано за стручну праксу у вртићима,
- недовољна интерперсонална и персонална компетентност за позив,
- неповезаност програма студија за васпитаче и програма васпитно-образовних установа,
- сарадња школа за васпитаче и предшколских установа није на задовољавајућем нивоу.

Сматрамо да је овакво стање ствари проистекло из следећих слабости актуалних студија за васпитаче:

1. временска недовољност студија - студенти "протрче" кроз двогодишње студије,
2. нефлексибилност и застарелост програмских садржаја - студенти немају могућност да сами креирају свој професионални профил,
3. концепција и начин студија су у суштини традиционални,
4. неповезаност предмета на студијама,
5. неповезаност теоријских садржаја и методика са потребама актуалне праксе,
6. релативна затвореност студија - препреке у академском напредовању дипломираних васпитача, као и постојање само једног профила васпитача предшколских установа.

Како доћи до нових студија за васпитаче "по мери студената"?

Наша позиција је хуманистичко-конструктивистичка - дете је центар васпитно-образовне праксе, а до сазнања о себи и свету који их окружује деца долазе активном истраживачком праксом - сама "граде" своје знање. "Сврха васпитања и образовања је развијање оптимума сваког детета, припрема за слободан живот у времену у коме живи и цивилизацији у којој се креће - развијање способности учења - учење учења, развијање спремности човека да перманентно учи и да се усавршава, да сарађује у групи, да познаје емоције и да управља њима" (Сузић, 2005.). Срж васпитања и образовања у раном детињству мора да буде плодна комуникација и међусобна размена мудрости између васпитача и деце, тако што ће васпитач омогућити детету да напредује од посматрача ка учеснику који размишља и чија способност да самостално примењује оно што зна стално расте" (Кешдан, Медоуз, 2000.).

Основно полазиште у конципирању савременог високог образовања за васпитаче мора да буде суштински реформско - аутентичност, критичност, креативно промишљање и деловање које се очекује од васпитача 21. века, могу се постићи једино мењањем и садржаја и методологије постојећих двогодишњих студија.

Високе студије за васпитаче морају да прерасту у центар "за образовање стручњака за обављање најсложенијих задатака васпитања и образовања деце предшколског узраста" (Миљак, 1997.). Током школовања васпитача неопходно је развити вишеструке компетенције: стручне, интерперсоналне и персоналне. Стручне компетенције се односе на васпитачева плуралистичка знања из различитих научних дисциплина, док је

интерперсонална педагошко-психолошка и дидактичко-методичка, а персонална је искуствено доживљавање себе у улози субјекта током школовања (Братанић, 2000.).

Стручне компетенције будући васпитачи ће градити путем нових савремених и међусобом повезаних програмских садржаја, чији ће креатори делом бити сами студенти, уз вертикалну и хоризонталну отвореност студија, али и промену методологије - активно-партиципативно учење. Високе студије за васпитаче морају да образују студенте који "сами откривају истине, стварају когнитивно-конфликтне ситуације, полазећи од тога да је важан начин на који се програм представља детету, а учење треба да буде активан процес у коме дете само испробава, манипулише, проверава, упоређује, распитује се" (Микалачки, 1985.).

Интерперсоналне и персоналне компетенције будуће студије ће омогућити студентима путем хуманистичког приступа теорији и пракси предшколског васпитања неговањем партнерских односа професор - студент. Наше истраживање је потврдило да ова врста компетенција недостаје досадашњем иницијалном образовању васпитача. Студент будућих високих студија за васпитаче треба да буде у улози субјекта васпитно-образовног рада како би развио компетенције двосмерне комуникације, узајамности и емпатичности неопходне за остваривање успешне сарадње и односа партнерства са децом. Нагласак треба ставити на оспособљавање васпитача за двосмерну комуникацију, уважавањем сугестија, мишљења и искустава студената, уз поштовање и равноправан став према њиховој личности.

Нове студије за васпитаче треба да буду отворене за потребе студената, али и друштва - одатле основна парадигма високих студија за васпитаче мора да буде хуманистичко-конструктивистичка, што подразумева радикалне промене конструката професионалаца који се баве образовањем будућих васпитача, што ће сигурно бити један од главних изазова реформе високих школа, па и студија за васпитаче.

Литература:

1. Братанић М. - Заједничка потрага за субјектом, Школске новине, Загреб, 2000.
2. Виготски Л.С. - Учење и развој на предшколском узрасту, Зборник Когнитивни развој детета, Савез друштава психолога СР Србије, Београд, 1985.
3. Виготски Л.С. - Мишљење и говор, Нолит, Београд, 1983.
4. Медоуз С., Кешдан А. - Како помоћи деци да уче, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2000.
5. Маринковић С. - Методика креативне наставе српског језика, Креативни центар, Београд, 1995.
6. Миљак А. - Хуманистички приступ теорији и пракси предшколског одгоја, Персона, Загреб, 1997.
7. Микалачки - Бриски А. - Педагошке импликације Пијажеове теорије, Савез друштава психолога СР Србије, Београд, 1989.
8. Станковић - Ђорђевић М. - Васпитни и образовни конструкти васпитача у предшколским установама, Зборник Наше стварање ВШОВ, Алексинац, 2005.
9. Станковић - Ђорђевић М. - Васпитни и образовни концепти просветних радника према деци са развојним сметњама", Дани примењене психологије, Филозофски факултет, Ниш, 2005.
10. Сузић Н. - Педагогија за 21. вијек, ТТ Пресс, Бања Лука, 2005.